

Tyrimas: „Užslėptos korupcijos apraiškos aukštojo mokslo sistemoje ir jos prevencija“

**Tyrimo partneriai:
Vilniaus kolegija
Panevėžio kolegija
Šiaulių valstybinė kolegija
Utenos kolegija**

2018, Klaipėda

Turinys

Santrauka.....	3
1. KORUPCIJOS RAIŠKOS AUKŠTOJO MOKSLO INSTITUCIJOSE TEORINĖ ANALIZĖ.....	4
1.1. Korupcijos sampratos, kategorijų ir rūšių apžvalga.....	4
1.2. Korupcijos raiškos ir priežasčių švietimo ir aukštojo mokslo sistemoje analizė.....	8
1.3. Korupcijos prevencija švietimo ir aukštojo mokslo institucijose.....	14
2. KORUPCIJOS RAIŠKOS AUKŠTOJO MOKSLO INSTITUCIJOSE TYRIMO REZULTATŲ ANALIZĖ.....	21
2.1. Tyrimo metodologija.....	21
2.2. Užslėptos korupcijos apraiškų aukštojo mokslo sistemoje ir jos prevencijos ypatumų tyrimas: studentų apklausa.....	23
2.3. Užslėptos korupcijos apraiškų aukštojo mokslo sistemoje ir jos prevencijos ypatumų tyrimas: studentų apklausa.....	32
Išvados.....	42
Literatūros sąrašas.....	43
Priedai:	
1. Anketa studentams	
2. Klausimynas dėstytojams	

SANTRAUKA

Korupcija dažniausiai suvokiama kaip piktnaudžiavimas turima galia siekiant asmeninės naudos, valstybės pareigūnų papirkinėjimas. Korupcija švietimo įstaigose sukelia tiek finansinę (mokami nebūtini mokėjimai), tiek moralinę (ydingas požiūris, jog viską lemia pinigai, o ne pastangos ir intelektas) žalą, kuri išauga į žalą visuomenei (pvz. blogėja mokymo kokybė).

Tyrimo metodai: anketinė studentų apklausa; standartizuotas uždarys dėstytojų interviu.

Tyrimo instrumento prieinamumas. Studentų tyrimo instrumentas buvo patalpintas interneto svetainėje: www.apklausa.lt. Dėstytojų tyrimas buvo atliekamas tiesiogiai susitinkant su kiekvienu tiriamuoju ir su juo pakalbant asmeniškai.

Tyrimo laikas – 2018 m. birželio – spalio mėn.

Tyrimas atliktas Klaipėdos valstybinėje, Šiaulių valstybinėje, Vilniaus, Panevėžio ir Utenos kolegijose.

Tyrimo imtys: 2049 minėtų kolegijų studentai ir 150 dėstytojų.

Apibendrinus empirinio tyrimo rezultatus galima teigti, jog dauguma su korupcija susijusių klausimų studentų ir dėstytojų nuomonė sutampa. Didžioji dauguma apklaustųjų (94,0 proc. dėstytojų ir 83,3 proc. studentų) sutinka, jog korupcija mažina aukštojo mokslo kokybę. Neigiamai korupciją vertina 76,0 proc. dėstytojų ir 65,1 proc. studentų, Studijų skaidrumą aukštojoje mokykloje dėstytojai vidutiniškai įvertino 8,357 balais, o studentai – 7,84 balais iš 10. Dažniausios korupcijos formos su kuriomis susiduria dėstytojai yra protekcionizmas (36,0 proc.) ir į darbą priimami parankūs asmenys (31,3 proc.), tuo tarpų dažniausios korupcijos formos su kuriomis susiduria studentai yra piktnaudžiavimas dėstytojo padėtimi (24,0 proc.) bei protekcionizmas (22,1 proc.). Tarp kyšių aukštojoje mokykloje davusių respondentų buvo 1,4 proc. dėstytojų ir 2,9 proc. studentų. Kaip kyšis dažniausiai buvo įvardinti pinigai (98,0 proc. dėstytojų ir 95,3 proc. studentų) bei dovanų čekiai (86,7 proc. dėstytojų ir 79,8 proc. studentų), didžiausias skirtumas dėl nuomonės ar kyšiu reiktų įvardinti paslaugas (83,3 proc. dėstytojų ir 68,6 proc. studentų). Kalbant apie korupcinės veiklos vykimo laiką aukštojoje mokykloje dėstytojų nuomone korupcinė veikla nevyksta (44,7 proc.) arba vyksta egzaminų metu (34,0 proc.), studentų nuomone korupcija dažniausiai vyksta egzaminų metu (61,1 proc.) bei baigiamojo darbo rengimo metu (57,7 proc.). Abi respondentų grupės sutinka vienodai, jog dažniausiai korupciją inicijuoja studentai (30,0 proc. dėstytojų ir 29,6 proc. studentų) arba jog abi pusės korupciją inicijuoja vienodai dažnai (26,0 proc. dėstytojų ir 26,5 proc. studentų).

Aptariant priemonių prieš korupciją veiksmingumą, labiausiai veiksmingomis buvo įvardintos akademinė korupcijos atvejų viešinimas (35,3 proc. dėstytojų ir 40,9 proc. studentų įvardijo kaip labai veiksmingą) bei bausmės/pasekmių neišvengiamumą (34,7 proc. dėstytojų ir 47,1 proc. studentų įvardijo kaip labai veiksmingą).

1. KORUPCIJOS RAIŠKOS AUKŠTOJO MOKSLO INSTITUCIJOSE TEORINĖ ANALIZĖ

Korupcijos tema yra analizuojama tarptautiniuose bei nacionaliniuose teisės aktuose, nagrinėjama užsienio šalių autorių, mokslininkų darbuose, vertinama praktiniuose tyrimuose. Siekiant teoriškai išanalizuoti korupcijos aukštojo mokslo institucijose reiškinį šiame skyriuje apžvelgta korupcijos samprata, tipai, analizuojami anksčiau atlikti korupcijos aukštajame moksle tyrimai, korupcijos prevencijos reglamentavimas

1.1. Korupcijos sampratos, kategorijų ir rūšių apžvalga

Korupcijos sąvoka taip pat gana dažnai ir plačiai nagrinėjama bei aptariama įvairių mokslininkų literatūroje ir Lietuvos Respublikos dokumentuose kaip sudėtinga ir aktuali etikos problema, neteisėta veikla siekiant nepagrįstos naudos. Siekiant išanalizuoti korupcijos raišką aukštajame moksle, pirmiausia tikslinga apžvelgti korupcijos sampratą, tipus ir priežastis. LR nacionalinės kovos su korupcija 2015–2025 metų programoje (2015) korupcija apibūdinama, kaip viena iš nacionalinių grėsmių valstybei ir vienas iš pavojingiausių socialinių reiškinių, kuris kelia grėsmę žmogaus teisėms, demokratijai ir teisinei valstybei, iškreipia socialinį teisingumą, sąžiningą konkurenciją, verslo sąlygas, mažina ekonomikos augimą, kelia pavojų valstybės valdymui, valstybės ar savivaldybių įstaigų stabilumui bei visuomenės moralei. Korupcija sietina su pernelyg dideliu biurokratijos ir reglamentavimo mastu, sprendimų diskrecijos ir atskaitingumo pusiausvyros nebuvimu. Taip pat pabrėžiama, kad korupcija yra latentinis reiškinys, o korupcinio pobūdžio teisės pažeidimų poveikis įvairioms ekonomikos ir socialinėms sritims paprastai išryškėja tik vėliau, susidūrus su korupcijos pasekmėmis.

Sandu ir Niū (2014) atkreipia dėmesį, kad korupcijos terminą sunku apibrėžti tinkamai, dėl skirtingo požiūrio, remiantis skirtinga socialine ir ekonomikos realija kiekvienoje šalyje. Nepaisant to, autorės sukonkretina korupcijos reiškinį, jį apibūdinant, kaip piktnaudžiavimą valdžia, paprastai turint aiškų tikslą, tai yra gauti asmeninę naudą arba pasinaudoti interesų grupėmis.

Korupcija dažnai suprantama kaip piktnaudžiavimas patikėta galia siekiant asmeninės naudos. Lietuvių kalbos žodyne ši sąvoka apibūdinama taip: „Korupcija – neteisėtas pelnymasis naudojantis pareigomis; pareigūno ar veikėjo papirkinėjimas“. Korupcija gali būti apibrėžiama kaip „asmenų, kurie nepaiso savo pareigų siekdami nepagrįstų išmokų ir kuriems patikėta viešoji ar privati atsakomybė elgesys“ (Deliversky, 2016).

Korupcija - piktnaudžiavimas patikėta galia siekiant asmeninės naudos. Korupcija gali reikštis įvairiose srityse: versle, sporte, religinėse organizacijose, žiniasklaidoje. Dažniausiai

pasitaikančios korupcijos formos yra kyšininkavimas, piktnaudžiavimas tarnyba, prekyba įtaka, protekcionizmas, nepotizmas, mokesčių vengimas, sukčiavimas, karteliniai susitarimai. Kalbant apie bendrą korupcijos, idėja, galime įvardinti tai kaip: kažko, kuris anksčiau buvo „viešas“, padarymas „privačiu“, dažnai nelegaliais būdais (Denisova-Schmidt, 2018).

Mokslinėje literatūroje ir teisės aktuose pateikiamos korupcijos sąvokos apibendrintos 1 lentelėje (žr. 1 lentelė).

1 lentelė

Korupcijos sąvokos

Apibūdinimas	Autorius	Metai
Korupcija siaurąja prasme – tai konkreti neteisėta veikla, reglamentuota Lietuvos Respublikos baudžiamajame kodekse. Korupcija plačiąja prasme – tai ūkininkavimo tvarkos pažeidimai, t. y. viešojo pirkimo tvarkos pažeidimas, piktnaudžiavimas pasitikėjimu komercinėje, ūkinėje arba finansinėje veikloje ir kiti.	J. Paliduskaitė, S. Ereminaitė	2010
Korupcija – tai vienas iš neigiamų kompleksinių socialinių reiškinių, sukeltis aibę žalingų valstybei padarinių socialinėje – politinėje, valstybės valdymo bei administravimo srityje, ekonominėje ir netgi tarptautinėje santykių sferose.	J. Paliduskaitė	2010
Korupcija – bet koks asmenų, dirbančių valstybinėje tarnyboje (valstybės politiko, teisėjo, valstybės pareigūno, valstybės tarnautojo ir kito jam prilyginto asmens) elgesys, neatitinkantis jiems suteiktų įgaliojimų ar teisės aktuose nustatytų elgesio standartų, ar tokio elgesio skatinimas, siekiant naudoti sau ar kitiems asmenims ir taip pakenkiant piliečių ir valstybės interesams.	P. Ragauskas, E. Kavaliūnaitė – Ragauskienė, E. A. Vitkutė	2014
Korupcija – sudėtingas ekonominių, socialinių, politinių ir kultūrinių aspektų turintis reiškinys, kurio negalima lengvai išnaikinti. Veiksmingos politinės reakcijos negalima prilyginti vien standartinių priemonių rinkiniui; universalaus sprendimo nėra.	Europos Komisijos ataskaita tarybai ir Europos parlamentui „ES kovos su korupcija ataskaita“	2014
Korupcija yra viena iš nacionalinių grėsmių valstybei ir tuo pačiu vienas iš pavojingiausių socialinių reiškinių, keliantis grėsmę žmogaus teisėms, demokratijai ir teisei valstybei, iškreipiantis socialinį teisingumą, sąžiningą konkurenciją, verslo sąlygas, mažinantis ekonomikos augimą, keliantis pavojų valstybės valdymui, valstybės ar savivaldybių įstaigų stabilumui ir visuomenės moralei.	Lietuvos Respublikos nacionalinės kovos su korupcija 2015-2025 metų programa.	2014
Korupcija – bet kokios vertės nepagrįstos naudos (finansinės ar nefinansinės) siūlymas, žadėjimas, davimas, ėmimas arba prašymas ją gauti tiesiogiai ar netiesiogiai ir neatsižvelgiant į vietą (-as), pažeidžiant taikomus teisės aktus, kaip su asmens pareigų vykdymo veiksmingumu susijęs to asmens veikimo ar neveikimo skatinimas arba atsilyginimas už šį veikimą ar neveikimą.	Lietuvos standartizacijos departamentas	2017
Korupcija - valstybės tarnautojo ar jam prilyginto asmens tiesioginį ar netiesioginį siekimas, reikalavimas arba priėmimas turtinės ar kitokios asmeninės naudos (dovanos, paslaugos, pažado, privilegijos) sau ar kitam asmeniui už atlikimą arba neatlikimą veiksmų pagal einamas pareigas.	Specialiųjų tyrimų tarnyba	2018
Korupcija – tai reguliari, besikartojanti, integrali nusikalstama veikla, kurią vykdo individas, palaikantis tarnybos santykius su valstybės aparatu, su privačiu verslo subjektu, rinkėjais, su žiniasklaidos auditorija (skaitytojais, žiūrovais), ir kuri pasireiškia piktnaudžiavimu savo padėtimi bei pasitikėjimu siekiant asmeninės naudos.	Klaipėdos rajono savivaldybė	2018

Šaltinis: sudaryta autorių, remiantis moksline literatūra, dokumentais

Pasaulyje egzistuoja daugiau nei 300 korupcijos apibrėžimų (Vaitiekus, 2002), todėl atsirado net poreikis juos grupuoti ir tai padarė žymūs korupcijos tyrėjai A. Heindenheimeris (2002), J. Petersas ir S. Welshas (1978) (žr. 1 pav.), kurie korupcijos sampratose išskyrė pagrindinius aspektus.

1 pav. Korupcijos sampratos grupavimas pagal A. Heindenheimerį, J. Petersą ir S. Welshą
Šaltinis: sudaryta autorių pagal V. Pruskų, 2007

Pruskus (2007), komentuodamas A. Heindenheimerio, J. Peterso ir S. Welsho skirstymą, teigia, kad korupcija yra:

1. veiksmas ar jų grupė, pažeidžiantys visuomenės interesus;
2. elgesys, nukrypstantis nuo pareigų visuomenei vykdymo;
3. individų ar grupių naudojama priemonė biurokratijos veiksams paveikti, siekiant kuo racionalesnį jų elgesio;
4. elgesys, pažeidžiantis formalius teisinius standartus;
5. visuomenei priimtinių moralinių principų pažeidimas.

Aiškindami korupcijos esmę, taip pat autoriai nurodo, kad korupcija daro neigiamą įtaką visoms valstybės ir visuomenės gyvenimo sritims: ekonomikai, politikai, administravimui, socialinei ir teisei sferai, visuomenės savimonei ir tarptautiniam prestižui. Pasak Pruskaus (2007) tarptautiniame kontekste korupcijos problema buvo vertinama kaip didelė integracijos procesų kliūtis. Į korupcijos problemą būtų galima pažvelgti tiek ekonominiu tiek socialiniu aspektu. Pruskus (2007) teigia, kad ekonominiu aspektu dėl korupcijos yra netolygiai paskirstomi ištekliai, formuojasi šešėlinė ekonomika, neplėtojama sąžininga konkurencija, į biudžetą nepatenka lėšų, todėl labiausiai kenčia neturtingi žmonės. Socialiniu aspektu – korupcijos veikimas sukelia abejones

ir nepasitikėjimą valdžia ar net pačia valstybe.

Apibendrinant atliktą analizę galima teigti, kad yra daug korupcijos sampratų ir jos atskleidžia vis kitus šio neigiamo reiškinių aspektus. Taip pat pateikiama vieninga nuomonė, kad šis reiškinys yra neteisėtas ir tai yra didelė problema visuomenėje. Pastebima, kad kartais korupcija suvokiama kaip natūralus, o ne ydingas reiškinys, todėl su šia problema kovoti yra pakankamai sudėtinga.

Autoriai mokslinėje literatūroje skirtingai įvardija ir skirsto korupcijos kategorijas. Pavyzdžiui, Raudonienė (2013) išskiria korupcijos kategorijas valstybinio, viešojo administravimo ir privačiojo sektoriaus atžvilgiu (Raudonienė, 2013). Tuo tarpu Heidenheimeris klasifikuoja korupciją pagal visuomenės požiūrį į ją. Šių dviejų autorių išskiriamų korupcijos kategorijų apžvalga pateikiama sekančioje lentelėje (žr. 2 lentelė).

2 lentelė

Korupcijos kategorijos

A. Raudonienė (2003)	Apibūdinimas	A. J. Heidenheimeris	Apibūdinimas
1. Viešojo sektoriaus korupcija	Ši korupcijos forma apima pareigūnų ir valstybės tarnautojų sritį. Dažnai korupcija šioje srityje nepastebima, kadangi tarpusavio reikaluose vienas kito nepapirkinėja „vokeliais“. Tai labiau pasireiškia kaip paslaugos, suteikiamos vieni kitiems ir traktuojamos kaip geri tarpusavio santykiai.	1. Juodoji korupcija	Tai vadinamo „elito“ ir visuomenės daugumos nuomone, jog koks nors veiksmas yra korupcinis. Jis tuomet laikomas juodąją korupcija.
2. Viešojo /privačiojo sektoriaus korupcija	Tai dažniausiai pasitaikanti korupcijos forma, kuri pasireiškia privataus asmens ar ūkio subjekto papirkimu. Pats paprasčiausias ir labiausiai paplitęs būdas yra kyšis. Pavyzdžiui, kyšis siūlomas norint, kad kokia nors procedūra būtų įvykdyta greičiau. Korupcija šiame sektoriuje atsiranda tuomet, kuomet aukštas pareigas užimantys darbuotojai t.y. valdžia mažai dėmesio skiria savo darbuotojų priežiūrai ir taip sudaro sąlygas korupcijos atsiradimui.	2. Pilkoji korupcija	Kuomet skirtingų socialinių sluoksnių nuomonė skiriasi ir nėra vieningo sprendimo, nėra aiškios nuomonės dėl kokio nors veiksmo, korupcija vadinama pilkaja.
3. Viešojo sektoriaus/politinė korupcija	Ši kategorija susijusi su valstybės tarnautojų ir politikų tarpusavio santykiais. Šio tipo korupcijos išraiška nėra pinigine, o asmeninio paslaugų pobūdžio, siekiant grįžtamojo ryšio. Pavyzdžiui, neišsakoma nuomonė apie kokią nors instituciją, dėl didesnio galimų balsų kiekio rinkimuose iš toje institucijoje dirbančių žmonių.	3. Baltoji korupcija	Kuomet visuomenė toleruoja kokį nors korupcinį poelgį, korupcija vadinama baltaja.
4. Privačiojo sektoriaus korupcija	Tai ūkio subjekto ar bendrovėje vykdoma korupcija. Sudarant sutartis su ūkio subjektu derybininkas gali pareikalauti neteisėto užmokesčio, kad būtų įvykdytas reikalingas užsakymas. Šiai kategorijai taip pat priskiriamas sąskaitų-faktūrų klastojimas, įrašant į jas didesnes sumas.		
5. Privačiojo sektoriaus/politinė korupcija	Privačiojo sektoriaus ir politinių veikėjų santykiai. Kai vienas nori daugiau pinigų, o kitas – daugiau valdžios. Tai gali būti dėl asmeninės naudos ar norint paremti partijos interesus, rinkėjų papirkinėjimas norint gauti		

	atitinkamą balsų skaičių.		
6. Politikų korupcija	Partijų koalicijose daromos tam tikros nuolaidos, norint palaikyti derybas. Tokiuose politinių interesų mainuose siekiama išvengti viešumos. Kartais politikų veiksmai klaidingai suprantami ir palaikomi korupcija, tačiau jei jos yra, ji pasireiškia kaip tiesios nuslėpimu, viešųjų ir privačiųjų interesų konfliktais ar nepotizmu.		

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Raudonienę (2013).

2 lentelėje minėti autoriai korupciją išskiria atsižvelgiant į skirtingus aspektus. Vienu atveju išskiriamos net 6 korupcijos kategorijos, kurios susijusios su korumpuotų žmonių sprendimais viešuosiuose ir privačiuose sektoriuose. Kitas autorius korupcijos formas priskiria spalvoms.

Nagrinėjant korupcijos temą, išskirti galima ne tik korupcijos kategorijas, bet ir rūšis. Palidaukaitė (2005) įvardija tokias korupcijos rūšis: politinę, administracinę (biurokratinę), privataus sektoriaus ir egzistuojančią tarptautiniuose sandėriuose. Taip pat ji mini, kad korupciją galima suskirstyti į smulkiają (smulkūs mokėjimai) ir stambiają (pasireiškia aukščiausiam valdžios lygmenyje, kuomet politinis ar verslo elitas gali paveikti įstatymų leidimą). Dar vieną klasifikaciją Palidaukaitė (2005) pateikia pagal trukmę: epizodinę korupciją (dažnai pavienis, atsitiktinis korupcijos atvejis) ir sisteminę korupciją (kuomet korupciniai pažeidimai tampa asmens ar visos įstaigos veikimo norma).

Apibendrinant galima teigti, kad korupcija yra platus reiškinys, kurį ir jo neįmanoma įsprausti į vieną kategoriją. Korupcijos kategorijos gali būti skirstomos pagal korumpuotų asmenų priimamus sprendimus valstybinio, viešojo administravimo ir privačiojo sektoriaus atžvilgį ar netgi spalvas. Na, o korupcijos rūšių yra ne mažai: politinė, administracinė (biurokratinė), privataus sektoriaus bei tarptautiniuose sandėriuose, smulkioji korupcija, stambioji korupcija, epizodinė ar sisteminė korupcija.

1.2. Korupcijos raiškos ir priežasčių švietimo ir aukštojo mokslo sistemoje analizė

Korupcijos keliamas problemas, bei kontrolės būdus praktikoje stebi tarptautinė organizacija „Transparency International“. Remiantis organizacijos nuomone korupcija yra paplitusi plačiai: ypač būdinga besivystančioms šalims, tačiau jos apraiškų galima rasti išsivysčiusiose, demokratines tradicijas turinčiose visuomenėse. Taip pat reikia pastebėti, kad korupcija gali reikštis daugelyje sričių, ne išimtis ir švietimo sistema. „Transparency International“ duomenimis skirtingose šalyse visuomenės nuomonės tyrimai rodo, kad korupciją kaip problemą švietimo srityje yra suvokiama nuo 6-7 proc. iki 70-72 proc. apklaustųjų, Europos vidurkis – 34

proc. (pagal Deliversky 2016).

Švietimas – pagrindinė žmogaus teisė ir didžiausias žmogiškumo ir ekonomikos vystymosi įrankis. Vidutiniškai kiekviena šalis švietimui skiria po 20-30 procentų nuo biudžeto, tačiau ši sritis yra labai pažeidžiama korupcijos pradedant šalį valdančių ministrų baigiant korupcija pačiose mokyklose (Tarptautinė organizacija „Transparency International”, n.d.).

Radović-Marković (2018) analizuodama įvairias problemas aktualias visam šiuolaikiniam pasauliui, siūlo atkreipti dėmesį būtent į korupciją švietime, kaip vieną didžiausių ir aktualiausių problemų, kuri stabdo šalių vystymąsi. Korupcijos švietimo sistemoje problema yra ryški ir išsivysčiusiose, ir dar tik besivystančiose šalyse, tiesa išsivysčiusios šalys šią problemą galėtų apibūdinti kaip neteisėtu savo pareigų pasinaudojimu siekiant gauti finansinės naudos. Pavyzdžiui, pažymių pardavimas universitetuose arba aukštosiose mokyklose. Deja, bet šia tema iki šiol nėra padaryta jokių išsamesnių tyrimų, todėl kokio mąsto žala švietimo sistemai padaryta šiuo metu nustatyti negalime (Radović-Marković, 2018).

Švietimas yra viena aktyviausių socialinių sričių, kurios veikla gali teigiamai veikti korupcijos prevenciją. Žmonių noras kurti skaidrią visuomenę yra neįmanomas be bendruomenės sąmoningumo ir švietimo programų, apimančių šeimą, bendrojo lavinimo bei aukštąsias mokyklas. Vienas iš pagrindinių veiksnių, siekiant užkirsti kelią korupcijai, yra naujo visuomenės požiūrio formavimas ir pagarbos sąžiningai bei skaidriai bendruomenei diegimas. Tačiau tuo pačiu aukštojo mokslo sistema taip pat yra terpė, kurioje gali reikštis korupcija. Todėl tikslinga išanalizuoti korupcijos švietimo sistemoje ir mokslo institucijose raišką.

Lietuvoje gali veikti valstybinės ir nevalstybinės mokyklos, profesinio rengimo mokyklos, kolegijos ir universitetai. Šios įstaigos teikia viešąją paslaugą ir priklauso bendrai Lietuvos švietimo ir mokslo sistemai. Tačiau nevalstybinės aukštosios mokyklos, norinčios vykdyti su švietimu susijusią veiklą turi gauti Švietimo ir mokslo ministerijos leidimą.

Pruskus (2007) rašo, kad korupcija švietime gali pasireikšti trimis lygiais:

1. Švietimo politikoje – kartais valdžios atstovai pirmenybę teikia investiciniams projektams. Todėl švietimui skirtas lėšas valdžios atstovai skiria kitiems projektams.
2. Švietimo ministerijoje – kuomet ministerijoje, dėl korumpuotų žmonių, yra perskirstomos švietimui skirtos lėšos visiškai kietiems dalykams.
3. Administraciniame lygmenyje – taip pat lėšų perskirstymas kitoms reikmėms. Gali pasireikšti ir mokytojų siūlomi kyšiai norint išvengti administracinių nuobaudų.

Kartais galima išskirti ir ketvirtą korupcijos lygmenį – mokslo srityje. Pavyzdžiui, mokyklose mokinių tėvai duoda mokytojams ar mokyklos administracijai kyšius, dovanas, kad vaikai galėtų mokytis geresnėse mokymo įstaigose ar vaikų pasiekimai būtų geresni. O aukštajame moksle korupcija dažniausiai pasireiškia tokiais būdais: įvairių rezultatų, dokumentų klastojimu,

kyšininkavimu, piktnaudžiavimu savo pareigomis aukštosiose mokyklose, dovanų priėmimu (finansinės, įvairios paslaugos, kuponai, čekiai ir pan.) (žr. 2 pav.). Norint įsidarbinti aukštosiose mokyklose Lietuvoje dažnai pasitelkiama draugų, giminių ar pažįstamų pagalba.

2 pav. Kyšininkavimo švietime formos

Šaltinis: sudaryta autorių pagal V. Pruskų, 2007

Mokslininkai ir korupcijos aukštajame moksle tyrėjai apgailestauja, kad korupcijos reiškiny tapo įprastas aukštojo mokslo srityje, ypač besivystančiose šalyse visame pasaulyje. Švietimo korupcijos atvejai, be kita ko, apima kyšių mokėjimą, diplomų pirkimą ir priėmimą į universitetus už pinigus. Korupcijos tipai gali skirtis priklausomai nuo įvykio vietos ir dalyvaujančių žmonių. Bandymai suklasifikuoti korupcijos apraiškas suskaido sudėtingą korupcijos aukštojoje mokykloje fenomeną ir ugdo bendrą supratimą apie jos struktūrą (Rumyantseva, 2005).

Denisova-Schmidt (2017) pastebi, kad korupcinių veikslių galime fiksuoti tiek privačiose mokymo įstaigose, tiek ir valstybinėse mokymo įstaigose. Geriausias to pavyzdys yra nusirašinėjimas, tokiu būdu studentas gauna ne jam priklausantį pažymį. Tai galime įvardinti kaip vieną iš daugelio korupcijos būdų - sukčiavimas. Sakykim, kad žmogus vertinantis tą darbą ignoruoja, kad tas darbas nusirašytas. Šiuo atveju tikrintojas piktnaudžiauja jam patikėta vertinimo galia siekiant asmeninės naudos. Šie ir kiti panašūs dalykai vyksta nebūtinai visur, o to priežastys gali būti įvairios, nuo tinginystės iki per didelio studentų užimtumo.

Denisova-Schmidt (2017) apibūdina korupciją aukštajame moksle kaip platų ir daugiabriaunį reiškinį (žr. 3 lentelė). Autorė pastebi, kad dažnai kasdieniame gyvenime net nesusimąstome, kad vienas ar kitas gana įprastas elgesio modelis gali būti priskirtas korupciniams

veiksmams. Tuo labiau, kad vertindami vieną ar kitą veiksmą kaip korupcinį, turime atsižvelgti į šalies kultūrą, tradicijas. Yra kultūrų, kurios dovanos mokytojams yra nuoširdus sociokultūrinis veiksmas, neturintis jokių paslėptų ketinimų ar lūkesčių (Deliversky 2016).

3 Lentelė

Korupcijos pasireiškimo formos ir pavyzdžiai

Korupcijos forma	Pavyzdžiai
Įvairūs paskatinamieji veiksmai siekiant pranašumo. Paskatinimai gali būti dovanos, paskolos, atlygiai ar kitos lengvatos (mokesčiai, paslaugos, aukos ir kt.)	Studentas papirkinėja profesorius siekdamas, kad jis pakeistų pažymį studento naudai; fakulteto narys papirkinėja rašytojus savo pačių publikacijai; universiteto administracija reikalauja kyšių iš paslaugų teikėjų.
Susitarimas tarp asmenų, viešajame ir (arba) privačiame sektoriuje, slaptas susitarimas būti sujungtiems veiksmais, kuriais siekiama apgauti ar sukčiauti bei gauti neteisėtą finansinę naudą.	Fakulteto nariai ignoruoja studentų netinkamą akademinį elgesį; administracija pasirenka laimėtoją atvira konkurse, remdamasi išankstiniu susitarimu.
Interesų konfliktas, kai asmuo arba subjektas, kuriam šis asmuo dirba, (vyriausybė, verslas, žiniasklaida ar pilietinės visuomenės organizacija) turi rinktis tarp pareigų savo pozicijai ir savo pačio privačių interesų.	Profesorius įvertina savo sūnėną ar dukterėčią arba vadovauja jo / jos disertacijai; universiteto vadovas, atsakingas už maitinimą, perka maistą tik iš savo artimųjų.
Favoritizmas: tvarka, kai asmuo, nepriklausomai nuo kvalifikacijos atrenkamas į darbą ar vyriausybės skiriamą pašalpą dėl politinių ryšių. Nepotizmas: favoritizmo forma, pagrįsta pažintais ir susipažintais santykiais, kuriais asmuo, naudojantis savo pareigas, išnaudoja savo galią ir įgaliojimus teikti darbą ar palankumą šeimos nariui ar draugui, net jei jis ar ji nėra kvalifikuoti ar verti to.	Priimamas studentas, arba fakulteto narys yra samdomas / remiamas tik dėl jo / jos asmeninių ryšių ir / ar šeimos santykių; akademinį pasiekimų ir kitų atitinkamų kompetencijų.
Sukčiavimas: tyčinis asmuo apgaudinėjimas, norint gauti nesąžiningą ar neteisėtą pranašumą (finansinę, politinę ar kitokią).	Studentas apgaudinėja rašant užduotį; darbuotojas neteisėtai priima paraišką; didelė mokslinių dotacijų suma skiriama kitais tikslais, nei nurodyta mokslinių tyrimų pasiūlyme; universitetui tikisi gauti finansinę paramą iš studentų.
Bet kokia veikla, kuria siekiama paveikti vyriausybės ar institucijos politiką ir sprendimus dėl tam tikros priežasties ar rezultato.	Kai kurios pramonės šakos remia mokslinių tyrimų projektus laukdamas teigiamų ir (arba) perspektyvių rezultatų savo produktams / paslaugoms.
Privatus asmuo, persikeliantis iš viešųjų įstaigų į privačias įmones, pasinaudodamas savo tarnybos laikotarpiu norėdamas gauti naudos iš bendrovių, kurias jis reguliuoja.	Vyriausybė darbu pasirenka tokius žmones kaip universiteto rektoriai.

Šaltinis: Korupcijos formos pagal Denisova-Schmidt "Anti-Corruption Plain Language Guide", 2017

Kavoliūnaitė-Ragauskienė, Ragauskas, Vitkutė (2014) teigia, kad dauguma korupcijos veiklos formų pirmiausiai yra būdingos valstybinėms mokslo ir švietimo įstaigoms. Pavyzdžiui, mokytojų raginimas samdyti juos privačiai papildomam mokymui, vietoje to, kad atitinkami dalykai būtų išdėstomi pamokų metu, reikalavimas mokėti mokesčius už priėmimą į mokyklą, nors pagal įstatymus turėtų būti garantuojamas nemokamas mokslas ir kt. Skirtingų autorių darbuose atsikartoja kaip ypatinga problema korupcijos švietimo sistemoje forma - diplomų pirkimas. „<..> aukštojo mokslo diplomai gali būti nuperkami už pinigų, o tai padaro didžiulę žalą visai šaliai ir jos vystymuisi“ (Radović-Marković, 2018). Tokie pažeidimai turėtų būti griežtai baudžiami teisėsaugos, tačiau iki šiol nėra galimybės tai sukontroliuoti dėl prastos švietimo sistemos.

Švietimo ir mokslo srities korupcinių veiklų pavyzdžiai pateikti 4 lentelėje.

Korupcinių veiklų pavyzdžiai tiekiant švietimo ir mokslo paslaugas

Nukreiptos į tėvus, moksleivius, studentus	Egzaminų užduočių „pardavimas“ Gerų pažymių „pardavimas“ Stojimo egzaminų į aukštąsias mokyklas ir mokyklas „pardavimas“ Diplomų „pardavimas“ Esant ribotam mokinių skaičiui, į mokyklą priimami daugiausiai „susimokėję“	Galimai pažeidžiama: švietimo ir mokslo paslaugas teikiančių įstatymų, kitų teisės aktų reikalavimai, pavyzdžiui, juose nurodyti atitinkamų švietimo sistemos pakopų siekiamus tikslai; Konkurencijos įstatymo reikalavimai; Kai kuriais atvejais gali būti kvalifikuojama kaip baudžiamosios veikos, pavyzdžiui, sukčiavimas, dokumentų klastojimas
Nukreiptos į kitas mokslo ir švietimo įstaigas	Gerų švietimo ar mokslo įstaigos reitingų „pirkimas“, daroma kitokio pobūdžio įtaka, siekiant gauti gerą reitingą	

Šaltinis: Kavoliūnaitė-Ragauskienė E., Ragauskas P., Vitkutė E. A., 2014. *Konkurencija privačiame sektoriuje*.

Lietuvos teisės institutas, p. 40.

Viena iš pagrindinių priežasčių, kodėl korupcija pasireiškia Lietuvos aukštosiose mokyklose yra finansai. Remiantis Emeljanovo ir Grajausko atliktu tyrimu „Korupcijos apraiškos aukštajame moksle: akademinės bendruomenės ir šalies visuomenės vertinimas“ (2018) su tuo sutinka nuo 70 iki 90 proc. visų tiriamųjų. Taip pat, Pruskus (2007) teigia, kad pagrindinėmis korupcijos atsiradimo priežastys gali būti globalios, valstybinės, kultūrinės ar socialinės. Pruskus išskiria tokias korupcijos atsiradimo švietime priežastis:

1. Ekonominės priežastys – mokytojai ilgą laiką skundžiasi dėl mažų jų atlyginimų, todėl jie ieško alternatyvų, kurios ne visada būna teisėtos, kaip padidinti savo pajamas. Dažnai aukštosioms mokykloms skirtos lėšos jų nepasiekia, todėl atveriamos galimybės korupcijai plisti.
2. Socialinės-kultūrinės priežastys – atsiranda iš valstybėje įsigalėjusių normų, pilietiškumo stokos ir piliečių pasyvumo antikorporacinėje veikloje.
3. Kriterijų nebuvimas švietimo sistemoje – nesant aiškių standartų ir įstatymų švietimo sistemoje, kurie įvardytų, kas yra leidžiama ir draudžiama, atveria galimybes korupcijai, todėl itin svarbu yra paskirti tinkamą žmogų švietimo įstaigos vadovu.
4. Teisinės švietimo ir kitų sričių korupcijos priežastys – keičiami teisės aktai, profesinių elgesio kodeksų valstybės tarnyboje stoka.
5. Neadekvati organizacinė struktūra - korupcija atsiranda dėl darbuotojų motyvacijos nebuvimo ir pasiekimų neįvertinimo premijomis. Taip pat ir kontrolės bei priežiūros stoka lemia korupcijos atsiradimą švietimo sistemoje.

Apžvelgus mokslinės literatūros įžvalgas apie korupcijos priežastis ir raišką aukštojo mokslo įstaigose tikslinga apžvelgti užsienio valstybių ir mūsų šalies institucijose atliktus korupcijos paplitimo ir raiškos tyrimus.

Lietuvos Respublikos aukštosiose mokyklose atlikti korupcijos tyrimai apibendrinti sekančioje lentelėje (žr. 5 lentelė).

Lietuvos Respublikos aukštosiose mokyklose atlikti korupcijos tyrimai

Nr.	Autorius	Metai	Tyrimo pavadinimas
1.	VšĮ „Socialinės analizės grupė“	2003	„Korupcijos reiškinys Lietuvos aukštosiose mokyklose“
2.	O. Guseva	2004	„Korupcija aukštosiose mokyklose: požiūriai, problemos, sprendimo galimybės“
3.	VĮ „Šiuolaikinių didaktikų centras“	2004	„Korupcija aukštosiose mokyklose: požiūriai, problemos, sprendimo galimybės“
4.	Socialinių mokslų kolegija, lekt. J. Paulauskienė ir lekt. R. Medžiūnas	2015	„Akademinės bendruomenės požiūris į korupciją aukštojoje mokykloje“

Vieną iš pirmųjų tyrimų „Korupcijos reiškinys Lietuvos aukštosiose mokyklose“ atliko VšĮ „Socialinės analizės grupė“ (2003). Tyrimo rezultatai parodė, jog respondentai korupciją suvokia kaip kyšininkavimą (23 proc. atsakiusiųjų), o smulkių dovanų, paslaugų gavimas ar teikimas respondentų (studentų) nuomonė nėra korupciniai veiksmai. Rezultatai taip pat parodė, kad net 33 proc. studentų buvo davę kyšį dėstytojams, 45 proc. atsakiusiųjų buvo tik girdėję, jog kyšius davė jų kolegijos. 60 proc. respondentų teigė, jog kyšio davimas padėjo išspręsti iškilusią problemą, 29 proc. atsakiusiųjų teigė, kad problema buvo išspręsta tik iš dalies, na, o 4 proc. - kyšis nepadėjo. Apibendrinant, galima teigti, jog daugiausiai studentų renkosi duoti kyšį. Tačiau problema ne tik tai, kad studentai duoda kyšius, bet ir tai, jog kyšis yra priimamas, nes net 60 proc. respondentų teigė, kad būtent kyšio davimas padėjo spręsti problemą.

Kitą svarbų tyrimą „Korupcija aukštosiose mokyklose: požiūriai, problemos, sprendimo galimybės“ atliko Guseva (2004). Remiantis šio tyrimo anketinės apklausos rezultatais, galima teigti, kad dauguma aukštųjų mokyklų dėstytojų yra girdėję apie korupcinius veiksmus kitose aukštosiose mokyklose (84 proc. apklaustųjų) ir tik mažesnė dalis jų yra girdėję apie korupcinius veiksmus savo darbovietėje (68 proc. apklaustųjų). 42 proc. respondentų yra girdėję iš kolegų apie korupciją savo aukštojoje mokykloje, o 72 proc. respondentų yra girdėję apie korupciją kitose aukštosiose mokyklose iš spaudos/ televizijos. Rezultatai taip pat parodė, kad dauguma atsakiusiųjų korupciją aukštosiose mokyklose laiko kyšininkavimą (79 proc. apklaustųjų), o 37 proc. apklaustųjų mokesčių vengimo nelaiko korupcija.

Tyrimą „Korupcija aukštosiose mokyklose: požiūriai, problemos, sprendimo galimybės“ atliko VĮ „Šiuolaikinių didaktikų centras“ (2004). Šio tyrimo pagrindiniai rezultatai rodo, kad 68 proc. apklaustųjų yra girdėję apie korupcinius veiksmus savo aukštojoje mokykloje ir net 84 proc. - kitose aukštosiose mokyklose. Galima daryti išvadą, kad dauguma dėstytojų atkreipia dėmesį, kas vyksta kitose aukštosiose mokyklose ir mažesnė dalis pastebi korupcinius veiksmus jų dirbamoje aukštojoje mokykloje.

Dar vienas reikšmingas tyrimas apie korupciją švietime, yra atliktas Paulauskienės ir Medžiūno (2015) „Akademinės bendruomenės požiūris į korupciją aukštojoje mokykloje“. Tyrimo metu buvo apklausiami kolegijos studentai. Remiantis šio tyrimo duomenimis, 29 proc. atsakiusiųjų

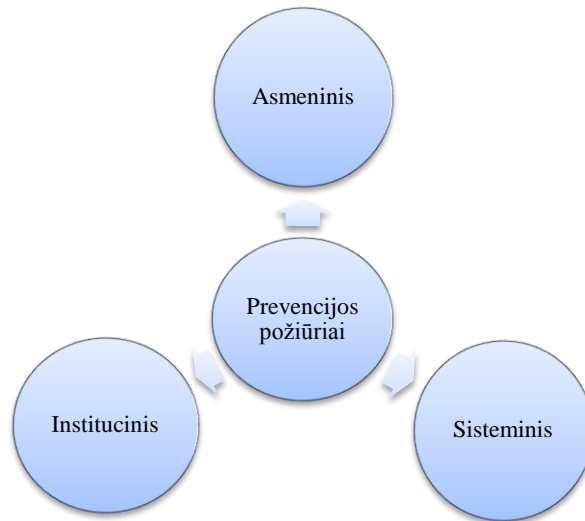
korupciją supranta kaip kyšininkavimą, 25 proc. korupcija laiko dėstytojų piktnaudžiavimu savo įgaliojimais, 19 proc. atsakiusiųjų korupciją laiko giminių ar bičiulių protegavimą stojant ar įsidarbinant. 64 proc. studentų yra girdėję apie korupcijos atvejus aukštosiose mokyklose, tačiau tik 17 proc. korupciją laiko labai didele problema. Džiugu tai, jog paklausti apie nesąžiningą elgesį aukštojoje mokykloje, 45 proc. studentų atsakė, jog nesiima nesąžiningų veiksmų, 31 proc. atsakiusiųjų naudojami vadinamomis „špargalkėmis“, o 13 proc. nusirašinėja nuo kitų. Taip pat, paklausti, kokiais plagiatu šaltiniais naudojami studentai, net 73 proc. respondentų tvirtina, kad jokiais šaltiniais atsiskaitymų metu nesinaudoja. Dažniausias lankomas studentų šaltinis nusirašinėjimams yra „mokslai.lt“, juo naudojami 14 proc. apklaustų studentų. Galima daryti išvadą, kad dauguma studentų korupciją aukštosiose mokyklose laiko dėstytojų piktnaudžiavimu savo įgaliojimais ir dauguma studentų nesiima nesąžiningų veiksmų atsiskaitinėdami.

Apibendrinant analizę galima teigti, kad korupcija švietime dažniausiai pasireiškia švietimo politikoje, ministerijoje bei administraciniame lygmenyje, mokslo institucijų lygmenyje, pvz., tėvai duoda kyšius dėl vietos geresnėje mokykloje ar geresnių vaiko pažymių. Korupcijos atsiradimui įtakos gali turėti globalios, valstybinės, kultūrinės bei socialinės priežasčių grupės. Korupcijos atsiradimo švietime priežastis: ekonominės, socialinės-kultūrinės priežastys, kriterijų nebuvimas švietimo sistemoje, teisės švietimo ir kitų sričių korupcijos priežastys, neadekvati organizacinė struktūra. Visos šios priežastys skatina korupcijos atsiradimą Lietuvos aukštajame moksle. Finansai yra viena iš pagrindinių priežasčių, kodėl korupcija pasireiškia Lietuvos aukštosiose mokyklose.

1.3. Korupcijos prevencija švietimo ir aukštojo mokslo institucijose

Dėl korupcijos švietimo ir mokslo sistemoje konkreitiems asmenims daroma tiek finansinė žala, pavyzdžiui, prašomi nebūtini mokėjimai, tiek moralinio pobūdžio žala, pavyzdžiui, moksleiviams ir studentams formuojamas ydingas požiūris, kad intelektualinės pastangos nėra reikalingos, nes viską lemia pinigai. Korupcija daro didelės žalos visuomenei – blogėja mokymo kokybė, kokybiškas švietimas tampa neprieinamas mažiau pasiturintiems asmenims, ilgainiui didėja skurdas ir nedarbas. Todėl būtina užtikrinti korupcijos prevenciją. Kalbant apie korupcijos mažinimą, būtina apžvelgti esamas ir numatomas priemones, kurios stabdo šio neigiamo reiškinio plitimą, tai yra korupcijos prevencija.

Mokslinėje literatūroje įvardinamas korupcijos priemonės galima skirstyti į tris lygmenis (žr. 3 pav.).

3 pav. Trys prevencijos požiūriai

Pagal LR korupcijos prevencijos įstatymą (2002), korupcijos prevencija yra ypač svarbi, nes ja siekiama, kad korupcija kuo mažiau trukdytų plėtoti ekonomiką, demokratiją, kurti socialinę gerovę, stiprinti nacionalinį saugumą, didinti viešųjų paslaugų teikimo kokybę. „Kovojant su korupcija viešajame ir privačiame sektoriuose ir koordinuojant veiksmus, būtų sustiprinama ir vidaus rinka, ekonomika, ir šalies saugumas“ (LR nacionalinėje kovos su korupcija 2015–2025 metų programa, 2015, 5 skirsnis, 20 straipsnis). LR korupcijos prevencijos įstatyme (2002) nurodoma, kad korupcijos prevencija – tai korupcijos priežasčių, sąlygų atskleidimas ir šalinimas, sudarant bei įgyvendinant atitinkamų priemonių sistemą, taip pat poveikis asmenims siekiant atgrasinti nuo korupcinio pobūdžio nusikalstamų veikų darymo. Įstatyme nustatyta, kad korupcijos prevencija turi: užtikrinti realų ir veiksmingą korupcijos teisinį reguliavimą; teisinėmis, organizacinėmis, ekonominėmis ir socialinėmis priemonėmis sukurti tinkamą ir veiksmingą korupcijos prevencijos organizavimo, įgyvendinimo, priežiūros ir kontrolės mechanizmą; įtraukti į korupcijos prevenciją gyventojus, visuomenines organizacijas; skatinti skaidrų ir atvirą viešųjų paslaugų teikimą.

Siekiant tobulinti viešojo sektoriaus ir viešųjų įstaigų veiklą, LR nacionalinės kovos su korupcija 2015–2025 metų programoje (2015) nurodoma, jog tai padaryti galima modernizuojant viešąjį sektorių ir įtraukiant piliečius į valdymo procesus. Tokiu būdu būtų didinamas veiklos skaidrumas ir atvirumas, vykdomas vis didesnis viešojo sektoriaus paslaugų perkėlimas į elektroninę erdvę. Pasitelkiant elektroninio valdymo plėtrą, tai yra teikiant elektronines paslaugas, padėtų siekiant skaidrumo, viešumo ir piliečių įtraukimo į valdymo ir demokratinius procesus.

Pagrindinis kelias korupcijai nugalėti, kuriuos įvardija „Transparency International“ – kontrolė bei viešumas ir skaidrumas. „Visos mokymo įstaigos privalėtų pateikti savo biudžeto

išklotines, kad visi galėtų stebėti kaip yra paskirstomos lėšos. Taip visi galės ieškoti įstatymo pažeidimų ir nebijodami pranešti apie juos“ - teigiama tarptautinės organizacijos tinklalapyje (Tarptautinė organizacija „Transparency International“, n.d.). Skaidri švietimo sistema, tinkamas švietimo įstaigų darbas, kontrolė ir baudos už pažeidimus – yra galimos priemonės korupcijai suvaldyti. Taip pat reikėtų tikrinti ir mokytojų kompetenciją ir visų egzaminų rezultatus bei užduotis viešinti, nes tik taip bus sustabdyta įvertinimų pirkimo problema (Tarptautinė organizacija „Transparency International“, n.d.).

Lietuvoje korupcija yra gana aktuali problema visuomeniniame gyvenime, todėl valdžia visais įmanomais būdais bando ją spręsti tačiau ne visada visos pasitelktos priemonės būna veiksmingos. Pasak Vaisvalavičiūtės (2007) vienas svarbiausių kovos su korupcija elementų yra antikorpucinis švietimas. Šis elementas visuomenėje yra dar visai naujas, nepažįstamas, todėl jo sklandžiam veikimui trukdo skurdi gyventojų pilietinė savimonė. Vaisvalavičiūtė (2007) teigia, kad pilietinės visuomenės įtraukimas į kovą su korupcija yra vienas geriausių būdų, padedančių vyriausybei taikyti antikorpucines priemones ir propaguoti nepakantumą korupcijai visuose visuomenės sluokniuose, todėl labai svarbu skatinti gyventojų sąmoningumą, priimti jų kovos su korupcija idėjas. Norint pasiekti piliečių aktyvumą, pirmiausia, būtina vykdyti antikorpucinį visuomenės švietimą. Dažnai gyventojai, patys to nesuvokdami, tampa tais, kurie sukuria korupcija, todėl svarbu pabrėžti, kad didžioji dalis kovos su korupcija efektyvumo priklauso ne nuo valdžios, o nuo jų pačių.

Anot Vaisvalavičiūtės (2007), norint skatinti visuomenės aktyvumą bei suinteresuotumą kovoje su korupcija, ugdyti jaunimo antikorpucines nuostatas, buvo parengta bei įgyvendinta nemažai projektų. Iš jų tikimasi išlavinti ir užauginti naują kartą piliečių, kurie turės pakankamai žinių apie korupcijos problemą ir galės prisidėti prie efektyvios kovos su ja.

Tam tikros korupcijos prevencijos priemonės ir būdai yra numatyti ir Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų institucijų veiklą reglamentuojančiuose teisės aktuose.

Lietuvos Respublikos Mokslo ir studijų įstatymo I skyriaus 3 straipsnyje nurodomi principai, kuriais yra grindžiami mokslas ir studijos. Tarp jų nurodomas ir akademinės etikos principas (<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.343430/xIdIXVzNbd>). Įstatyme Akademinė etika apibrėžiama kaip visuma visuotinai pripažintų vertybių, užtikrinančių mokslo ir studijų proceso skaidrumą, sąžiningumą, teisingumą, šiame procese dalyvaujančių asmenų lygybę, nediskriminavimą, atsakingumą, tausų išteklių vartojimą, akademinę laisvę, mokslo ir studijų darbų vertinimo nešališkumą, pasitikėjimą, pagarbą ir intelektinės nuosavybės apsaugą. Įstatyme taip pat nurodoma, kad nepriekaištingos reputacijos laikomas asmuo, kuro elgesys atitinka akademinės etikos vertybes – akademinio sąžiningumo, intelektinės nuosavybės apsaugos principus.

Lietuvos Respublikos akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriaus tarnybos nuostatai (<http://www.etika.gov.lt/veikla/nuostatai/>), patvirtinti Lietuvos Respublikos Seimo 2011 m. rugsėjo 15 d., nustato Kontrolieriaus tarnybos uždavinius, funkcijas, teises, pareigas, struktūrą ir darbo organizavimą. Kontrolieriaus tarnybos veiklos rūšys – užtikrinti šiuose nuostatuose numatytą kontrolieriaus veiklą. Kontrolierius, vykdydamas jam pavestus uždavinius, nagrinėja pareiškėjų skundus ir savo iniciatyva atlieka tyrimus dėl fizinių ir juridinių asmenų veiksmų (veikimo ar neveikimo), kuriais pažeidžiama arba įtariama, kad gali būti pažeista, akademinė etika ir procedūros, pirmiausia akademinio sąžiningumo, akademinės laisvės, mokslo darbų vertinimo nešališkumo, lygių teisių dalyvauti konkursuose, etiškų tarpusavio santykių principai; taip pat skundus dėl mokslo ir studijų institucijų vadovų ir padalinių administracijos vadovų piktnaudžiavimo akademinės etikos ir procedūrų srityje.

Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija, įgyvendindama korupcijos prevencijos priemones, vadovaujasi Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymu, Lietuvos Respublikos nacionaline kovos su korupcija 2015–2025 metų programa, Lietuvos Respublikos nacionalinės kovos su korupcija 2015–2025 metų programos įgyvendinimo 2015–2019 metų tarpinstituciniu veiklos planu.

Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija yra patvirtinusi korupcijos prevencijos priemonių 2018–2020 metų veiksmų planą. Jo tikslas: didinti Švietimo ir mokslo ministerijos, ministerijai pavaldžių įstaigų veiklos skaidrumą. Šiame plane numatytos tokios priemonės:

1. Išanalizuoti situaciją Švietimo ir mokslo ministerijos ir jai pavaldžių įstaigų veiklos srityse, nustatyti, kurios sritys atitinka požymius, būdingus sritims, kuriose yra didelė korupcijos pasireiškimo tikimybė

2. Švietimo ir mokslo ministerijai ir jos pavaldžioms įstaigoms parengti korupcijos prevencijos veiksmų planus (arba programas).

3. Įvertinti Švietimo ir mokslo ministerijos ir jai pavaldžių įstaigų veiklos sritis, kuriose egzistuoja didelė korupcijos pasireiškimo tikimybė.

4. Atsižvelgiant į Švietimo ir mokslo ministerijos ir jai pavaldžių įstaigų atliktos veiklos sričių, kuriose egzistuoja didelė korupcijos pasireiškimo tikimybė, vertinimo rezultatus, inicijuoti ir atlikti ministerijos ir jai pavaldžių įstaigų vidaus teisės aktų pakeitimus ir papildymus, kad būtų panaikinta bei sumažinta korupcijos rizikos veiksnių neigiama įtaka

5. Išanalizavus Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybos (toliau – STT) atliktų Švietimo ir mokslo ministerijos, jai pavaldžių įstaigų veiklos sritis reglamentuojančių vidaus teisės aktų ir jų vykdomų veiklų antikorupcinio vertinimo išvadas, inicijuoti ir atlikti ministerijos, jai

pavaldžių įstaigų vidaus teisės aktų, jų veiklos sritis reglamentuojančių šalies teisės aktų pakeitimus ir papildymus siekiant sumažinti ar panaikinti korupcijos rizikos veiksnių neigiamą įtaką.

6. Vykdyti stebėseną, kaip įgyvendinami STT pasiūlymai dėl korupcijos rizikos mažinimo Švietimo ir mokslo ministerijai pavaldžių įstaigų veiklos srityse, kurias įvertinusi STT nustatė, kad egzistuoja korupcijos rizika

7. Atsižvelgiant į STT atliktas Švietimo ir mokslo ministerijos, jai pavaldžių įstaigų veiklos sritis reglamentuojančių šalies teisės aktų antikorupcinio vertinimo išvadas, inicijuoti ir atlikti ministerijos, jai pavaldžių įstaigų veiklos sritis reglamentuojančių šalies teisės aktų pakeitimus ir papildymus siekiant sumažinti ar panaikinti korupcijos rizikos veiksnių neigiamą įtaką

8. Sudaryti galimybes Švietimo ir mokslo ministerijos interneto svetainėje suinteresuotiems asmenims teikti pasiūlymus dėl korupcijos prevencijos priemonių. Informuoti apie tai ministerijos ir jai pavaldžių įstaigų valstybės tarnautojus / darbuotojus

9. Informuoti (priminti) Švietimo ir mokslo ministerijos ir jos pavaldžių įstaigų valstybės tarnautojus / darbuotojus apie viešųjų ir privačių interesų deklaravimo svarbą ir būtinybę, vykdyti Švietimo ir mokslo ministerijos ir pavaldžių įstaigų valstybės tarnautojų / darbuotojų viešųjų ir privačių interesų deklaravimo stebėseną.

10. Remti projektus, skirtus ugdyti mokinių vertybines nuostatas ir plėtoti gebėjimus, būtinus jaunų žmonių pilietinei pozicijai formuoti.

11. Skatinti aukštųjų mokyklų studentų, studentų atstovybių ir atstovybių sąjungų pilietines, mokslines, kūrybines iniciatyvas įgyvendinant projektus, skirtus korupcijai ir nesąžiningai veiklai akademinėje aplinkoje mažinti.

12. Atnaujinti ir papildyti metodinę medžiagą apie antikorupcinio ugdymo galimybes bendrojo ugdymo mokykloje

13. Rengti ir skelbti elektroninio žurnalo „Švietimo naujienos“ svetainėje publikacijas apie švietimo įstaigose vykdomus korupcijos prevencijos projektus.

14. Organizuoti privalomus mokymus Švietimo ir mokslo ministerijos ir jos pavaldžių įstaigų korupcijos prevencijos koordinavimo ir kontrolės darbo grupių nariams.

15. Vykdyti Švietimo ir mokslo ministerijos ir jai pavaldžių institucijų valstybės tarnautojų / darbuotojų švietimą korupcijos prevencijos klausimais.

16. Parengti rekomendacijas darbuotojams, kaip išvengti interesų konflikto ir kaip elgtis susidūrus su korupcija.

17. Švietimo ir mokslo ministerijos interneto svetainėje teikti ir sistemingai atnaujinti informaciją korupcijos prevencijos Švietimo ir mokslo ministerijoje ir jai pavaldžiose įstaigose klausimais.

Švietimo ministrė J. Petrauskienė 2017-10-19 d. patvirtino LR Švietimo ministerijos ir jai pavaldžių įstaigų korupcijos prevencijos tvarkos aprašą. Jame numatytos tokios korupcijos prevencijos priemonės:

1. Veiklos sričių, kuriose egzistuoja korupcijos pasireiškimo tikimybė, nustatymas, analizė ir vertinimas;
2. Korupcijos prevencijos priemonių veiksmų planų sudarymas, vykdymo koordinavimas ir kontrolė;
3. Teisės aktų ar jų projektų antikorupcinis vertinimas;
4. Informacijos apie asmenį, siekiantį eiti arba einantį pareigas ministerijoje ar ministerijos įstaigoje, pateikimas;
5. Informacijos pateikimas valstybės tarnautojų ir juridinių asmenų registrams;
6. Visuomenės informavimas ir nustatytų korupcijos atvejų viešinimas;
7. Kitos įstatymų nustatytos korupcijos prevencijos priemonės (valstybės tarnautojų ir darbuotojų mokymai korupcijos prevencijos klausimais, valstybės tarnyboje dirbančių asmenų viešųjų ir privačiųjų interesų derinimas ir kt.).

Ministerijoje antikorupcinę analizę ir vertinimą atlieka ŠMM Korupcijos prevencijos koordinavimo ir kontrolės darbo grupė. Dabar veikianti darbo grupė sudaryta švietimo ministrės J. Petrauskienės 2017 m. balandžio 24 d. įsakymu Nr. V-228.

Informacijos apie pažeidimus teikimo ir tvarkymo Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijoje tvarkos aprašas reglamentuoja informacijos apie valstybės tarnautojų ar darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, pažeidimus teikimo, registravimo, nagrinėjimo, sprendimų priėmimo ir saugojimo tvarką Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijoje. Aprašas patvirtintas Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2016 m. gruodžio 1 d. įsakymu Nr. V-1071. Pagal šį aprašą informacija apie pažeidimus pateikiama:

1. Tiesiogiai atvykus į Ministeriją ir pateikiant rašytinį pranešimą (Ministerijos Informacinių sistemų ir dokumentų valdymo skyriaus arba Komunikacijos skyriaus darbuotojui, adresu A. Volano g. 2, 01516 Vilnius);
2. Atsiuntus pranešimą paštu adresu A. Volano g. 2, 01516 Vilnius;
3. Elektroniniu paštu pranesk@smm.lt;
4. Interneto svetainės www.esinvesticijos.lt skiltyje „Praneškite apie korupciją“;
5. Telefonu (8 5) 219 11 90 (skambutis apmokestinamas pagal ryšio tiekėjų nustatytus tarifus);
6. Specialiųjų tyrimų tarnybai per Ministerijos interneto svetainėje esančią nuorodą (<https://www.stt.lt/lt/praneskite-apie-korupcija/palikite-pranesima-cia/>);
7. Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnybos interneto svetainėje www.fntt.lt skiltyje

„Korupcijos prevencija”.

Dalis analizuotų autorių teigia, kad pirmiausia reikia korupciją pastebėti ir pripažinti. Deliversky (2016) pastebi, kad sunku supažindinti žmones su korupcijos problema ir būtinybe kovoti, jei pačios korupcijos aplinka, kurioje jie mokosi, yra sugadinta. Švietimo sistemoje sunku įvertinti, kokia korumpuota praktika turi didžiausią įtaką. Korupcija švietimo sistemoje dažnai yra nulemta bendros kultūrinės tradicijos, vyraujančių etikos normų. Tačiau tuo pačiu, būtent švietimo sistema ugdo ateities lyderius, ateities žmones, formuoja jų įpročius ir elgesio modelius. Kuo skaidresnė bus švietimo sistema, tuo lengviau bus sulaužomas korupcijos ratas (Deliversky 2016). Denisova-Schmidt (2017) pastebi, kad dažnai korupcija nematoma, nes nenorima jos matyti, sakoma, kad tai gali vykti kitur, bet ne pas mus. Problema yra tame, kad ne visos mokymo įstaigos drįsta tai įvardinti kaip korupciją. Dažniausiai tai vadinama - studentų nesąžiningumas arba sukčiavimas. Taigi pirmas žingsnis stabdant korupciją turėtų būti, kad mokymo įstaigos pripažintų tai kaip nusikaltimą. O už nusikaltimus reiktų sugalvoti atitinkamo dydžio bausmes, kurias skirtų specialiai tam sudarytos komisijos (Denisova-Schmidt, 2017).

Kavoliūnaitė-Ragauskienė, Ragauskas, Vitkutė (2014) teigia, kad korupcijos kontrolei ir prevencijai privačiame švietimo ir mokslo sektoriuje iš esmės turėtų būti taikomos tokios pat priemonės kaip ir valstybiniame sektoriuje, pavyzdžiui:

1. Diegti švietimo ir mokslo įstaigų bei jų personalo elgesio kodeksus bei specialias antikorporcinio elgesio taisykles.

2. Plačiau įtraukti tėvus, mokytojus, visuomenę į švietimo ir mokslo įstaigų veiklą.

3. Užtikrinti skaidrias ir nepriklausomas akreditacijų bei reitingavimo procedūras ir pan.

Dar keletas korupcijos prevencijos priemonių pavyzdžių:

1. Korupcijos rizikos analizė.

2. Kovos su korupcija programos.

3. Teisės aktuose įtvirtinto ar teisės aktų projektuose numatomo teisinio reguliavimo poveikio korupcijos mastui vertinimas (teisės aktų ar jų projektų antikorporcinis vertinimas).

4. Informacijos apie asmenį, siekiantį eiti arba einantį pareigas valstybės ar savivaldybės įstaigoje, pateikimas.

5. Informacijos pateikimas valstybės tarnautojų ir juridinių asmenų registrams.

6. Visuomenės švietimas ir informavimas.

7. Nustatytų korupcijos atvejų pavišėjimas.

8. Įstatymų nustatytos kitos korupcijos prevencijos priemonės.

Dėl korupcijos švietimo ir mokslo sistemoje visuomenė ir konkretūs asmenys patiria žalą. Todėl būtina užtikrinti korupcijos prevenciją sisteminiėmis, institucinėmis ir asmeninėmis priemonėmis.

2. KORUPCIJOS RAIŠKOS AUKŠTOJO MOKSLO INSTITUCIJOSE TYRIMO REZULTATŲ ANALIZĖ

2.1. Tyrimo metodologija

Tyrimo tikslas – ištirti užslėptos korupcijos apraiškas aukštojo mokslo sistemoje ir jos prevencijos ypatumus.

Tyrimo uždaviniai:

- Ištirti studentų požiūrį į korupciją ir susidūrimo su korupcijos apraiškomis aukštojo mokslo sistemoje patirtį.
- Nustatyti dėstytojų požiūrį į korupciją ir susidūrimo su korupcijos apraiškomis aukštojo mokslo sistemoje patirtį.
- Įvertinti korupcijos prevencijos ypatumus aukštojo mokslo sistemoje.

Tyrimo populiacijos ir imtys:

Studentų populiacija

- tyrimo populiaciją 2018 m. birželio mėnesio duomenimis sudaro Klaipėdos valstybinės kolegijos (N = 2844), Šiaulių valstybinės kolegijos (N = 1977), Vilniaus kolegijos (N = 6697), Panevėžio kolegijos (N = 1357) ir Utenos kolegijos (N = 1706) studentai. Tyrimo populiacijos dydis – 14581 studentas.

- respondentams atrinkti naudojama reprezentatyvi tikimybinė klasterio atranka (Valackienė ir Mikėnė, 2008; Kardelis, 2009). Minėtų kolegijų studentų pasirinkimą tyrimui lėmė amžius, lytis, studijų forma bei kursas, kuriame mokėsi tiriamieji (pirmo kurso studentai empiriniame tyrime nedalyvavo). Tiriamųjų imties dydis – 2049 minėtų kolegijų studentai (kai tikimybė – 95 proc., o paklaida – 2 proc.). Tokia respondentų imtis yra reprezentatyvi, kai apklausti Klaipėdos valstybinės kolegijos (N = 455), Šiaulių valstybinės kolegijos (N = 372), Vilniaus kolegijos (N = 600), Panevėžio kolegijos (N = 282) ir Utenos kolegijos (N = 340) studentai. Respondentų skaičius apskaičiuotas taikant V. Panioto imties tūrio formulę, taip pat atsižvelgiant į tyrimo tikslą, tyrimo populiacijos savybes (t.y. dydį ir vienalytiškumo tiriamojo požymio atžvilgiu kriterijų), siekiamą gauti duomenų tikslumą ir reprezentatyvumą, klausimyno charakteristikas (Bitinas, Rupšienė ir Žydzūnaitė, 2008; Valackienė ir Mikėnė, 2008; Kardelis, 2009 ir kt.), Klaipėdos valstybinės kolegijos mokslininkės doc. dr. I. Pikturnaitės rekomendacijas.

Šios respondentų grupės tiriamieji pagal lytį buvo pasiskirstę: 66,5 proc. moterys ir 33,5 proc. vyrai. Respondentų amžiaus vidurkis yra 23,6 metų. 20 metų amžiaus asmenų tyrime buvo daugiau nei bet kurio kito amžiaus asmenų, paėmus kiekvieno tiriamojo atvejį atskirai (Mo=20). 18 metų amžiaus, tai yra jauniausių, tiriamųjų apklausos metu buvo 0,8 proc. (mažiausia reikšmė minimum = 18), tuo tarpu vyriausių (59 metų mažiau) asmenų buvo 0,2 proc. (didžiausia reikšmė

maximum = 59). I kurse besimokančių apklaustųjų buvo 4,4 proc., II kurse - 48,2 proc. (didžiausia grupė), II kurse – 36,4 proc. ir IV kurse – 11,0 proc. Daugiau negu pusė apklaustų studentų studijavo pagal nuolatinę studijų formą (76,9 proc.), mažesnę dalis mokėsi pagal iššęstinę ar sesijinę studijų formą atitinkamai 22,2 proc. ir 0,9 proc. respondentų.

Dėstytojų populiacija

- tyrimo populiaciją 2018 m. birželio mėnesio duomenimis sudaro Klaipėdos valstybinės kolegijos (N = 172), Šiaulių valstybinės kolegijos (N = 57), Vilniaus kolegijos (N = 344), Panevėžio kolegijos (N = 69) ir Utenos kolegijos (N = 131) dėstytojai. Tyrimo populiacijos dydis – 773 dėstytojai.

- tiriamųjų imties dydis – 150 minėtų dėstytojų (Klaipėdos valstybinės kolegijos (N = 73), Šiaulių valstybinės kolegijos (N = 20), Vilniaus kolegijos (N = 19), Panevėžio kolegijos (N = 16) ir Utenos kolegijos (N = 22)). Tyrimui dalyviai pasirinkti taikant kokybinio tyrimo stratifikuotos tikslinės atrankos būdą (Bitinas, Rupšienė ir Žydžiūnaitė, 2008).

Tiriamieji pagal lytį buvo pasiskirstę: 86,0 proc. moterys ir 14,0 proc. vyrai. Respondentų pedagoginio darbo stažo vidurkis yra 17 metų. 20 metų pedagoginio darbo stažą, turinčių asmenų tyrime buvo daugiau nei bet kurios kitos pedagoginio darbo stažo trukmės asmenų, paėmus kiekvieno tiriamojo atvejį atskirai ($M_o=20$). Analizuojant tyrimo duomenis nustatyta, kad mediana reikšmė 16 metų ($M_d=16$). Vadinasi, kad pusė tyrimo respondentų tyrėjo ne trumpesnę negu 16 metų pedagoginio darbo stažą. Standartinis nuokrypis yra 9 metai ($Std=9$), kas rodo, kad tyrimo dalyviai pagal pedagoginio darbo stažą yra plačiai išsidėstę. Vienu metų, tai yra trumpiausią, pedagoginio darbo stažą turėjo 1,3 proc. tiriamųjų (mažiausia reikšmė minimum = 1), tuo tarpu ilgiausią – 46 metų turėjo 0,7 proc. apklaustųjų (didžiausia reikšmė maximum = 46).

Tyrimo metodai:

- anketinė studentų apklausa (naudotas iš anksto parengtas klausimynas);
- standartizuotas uždarysis dėstytojų interviu (naudotas iš anksto parengtas standartizuotas klausimynas).

Tyrimo instrumento prieinamumas. Studentų tyrimo instrumentas (anketa) buvo patalpintas interneto svetainėje: www.apklausa.lt. Dėstytojų tyrimas buvo atliekamas tiesiogiai susitinkant su kiekvienu tiriamuoju ir su juo pakalbant asmeniškai.

Tyrimo laikas – 2018 m. birželio – spalio mėn.

Kokybės kontrolė:

- vidinis tyrimo atlikimo patikrinimas: 100 proc. kontrolė (anketos užpildymo pilnumas, apklausos nuoseklumas);
- išorinis tyrimo atlikimo patikrinimas: apklausos vykdomos laikantis metodinių reikalavimų; nepažeistas respondentų atrankos principas.

- duomenų įvedimo kontrolė: tikrinama mažiausiai 20 proc. įvesto duomenų masyvo.

Tyrimo etika. Tyrimo metu laikomasi tyrimo etikos principų: apsaugos, slaptumo (anonimiškumo ir konfidencialumo), geranoriškumo, universalumo, reikšmingumo, pagarbos asmens orumui, teisingumo bei teisės gauti tikslią informaciją (Bitinas, Rupšienė ir Žydžiūnaitė, 2008; Kardelis, 2009 ir kt.). Tyrimo etika numato šio tyrimo bendrai priimtinius dalykus (imties dydis, imties atranka, duomenų rinkimas, apibendrinimas ir kt.), kurie paskatino apsvaistyti visos tyrimo eigos alternatyvas, numatant jų stipriąsias ir silpnąsias puses bei pasirinkti tinkamiausią tyrimo eigą.

2.2. Užslėptos korupcijos apraiškų aukštojo mokslo sistemoje ir jos prevencijos ypatumų tyrimas: studentų apklausa

Korupcija dažniausiai suvokiama kaip piktnaudžiavimas turima galia siekiant asmeninės naudos, valstybės pareigūnų papirkinėjimas. Ekonomikoje korupcija iškreipia konkurenciją, sukuria šešėlinę ekonomiką, mažina biudžeto lėšas, socialiniu aspektu korupcija sukelia nepasitikėjimą valdžia ar net pačia valstybe. Viena iš galimų korupcijos pasireiškimo sričių yra švietimo sistema. Valstybėje gali veikti valstybinės ir nevalstybinės švietimo įstaigos (mokyklos, kolegijos, universitetai ir kt.), tačiau didžiausia dalis korupcijos formų yra būdingos valstybinėms mokymo įstaigoms, jos labiausiai susijusios su papildomų kursų pirkimu, papildomų mokesčių mokėjimu, studijų vietos „išpirkimu“ ir kt. Korupcija švietimo įstaigose sukelia tiek finansinę (mokami nebūtinai mokėjimai), tiek moralinę (ydingas požiūris, jog viską lemia pinigai, o ne pastangos ir intelektas) žalą, kuri išauga į žalą visuomenei (pvz. blogėja mokymo kokybė).

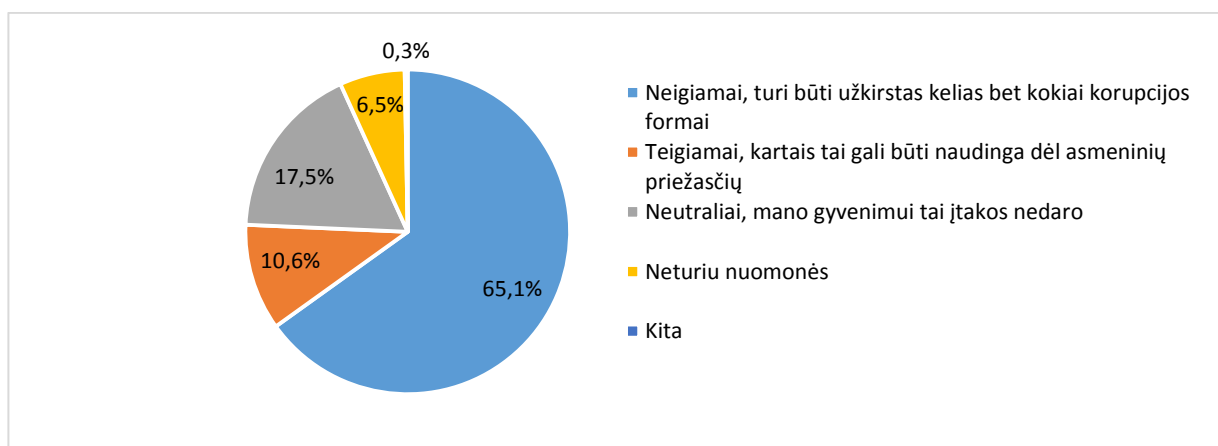
6 Lentelė

Respondentų sutikimas (nesutikimas) su teiginiais, apibūdinančiais korupcijos reiškinių aukštajame moksle

Teiginys	Visiškai sutinku	Sutinku	Nei sutinku, nei nesutinku	Nesutinku	Visiškai nesutinku
Korupcija mažina aukštojo mokslo kokybę	48,9%	34,4%	12,4%	2,8%	1,5%
Korupcija užkerta kelią sąžiningai mokytis/dirbti gabiems žmonėms aukštojoje mokykloje	49,0%	32,9%	11,9%	4,2%	1,9%
Korupcija iškreipia sąžiningą konkurenciją pradedant dirbti darbo rinkoje	47,0%	36,5%	11,9%	2,7%	1,9%
Korupcija yra galimybė išspręsti problemas greitai	12,3%	18,1%	23,2%	21,4%	25,0%

6 lentelėje nurodyti teiginiai apibūdinantys korupcijos reiškinių aukštajame moksle. Daugiausiai respondentų (48,9 proc.) visiškai sutinka, kad korupcija mažina aukštojo mokslo kokybę ir tik 1,5 proc. apklaustųjų visiškai nesutinka su šiuo teiginiu. Nemaža dalis (49,0 proc.)

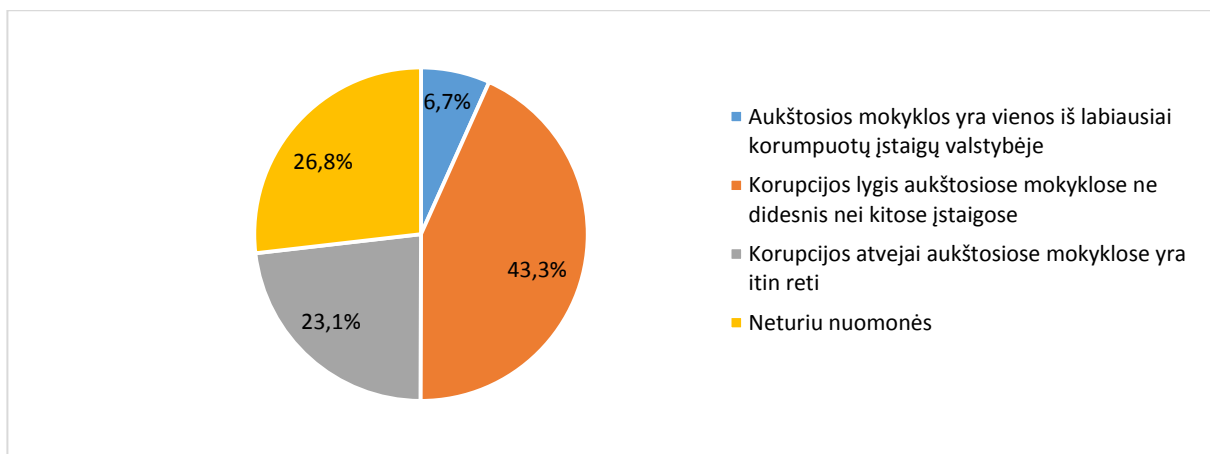
respondentų visiškai sutinka su teiginiu, kad korupcija užkerta kelią sąžiningai mokytis/dirbti gabiems žmonėms aukštojoje mokykloje ir tik 1,9 proc. nesutinka su šiuo teiginiu. Dauguma (47,0 proc.) apklaustųjų visiškai sutinka su teiginiu, jog korupcija iškreipia sąžiningą konkurenciją darbo rinkoje, o tik 1,9 proc. atsakiusių visiškai su tuo nesutinka. Ketvirtadalis (25,0 proc.) apklaustųjų visiškai nesutinka su teiginiu, jog korupcija yra galimybė išspręsti problemas greitai, o su šiuo teiginiu visiškai sutinka 12,3 proc. respondentų. Apibendrinus galima teigti, jog apie 80 proc. apklaustųjų pritaria, jog korupcija mažina aukštojo mokslo kokybę bei iškreipia sąžiningą konkurenciją, tačiau tik mažiau nei pusė (46,4 proc.) apklaustųjų nepritaria, jog korupcija yra greitas kelias išspręsti problemas. Taigi galima daryti išvadą, kad respondentai korupciją suvokia kaip netinkamą socialinį reiškinį, nors ir turintį galimybę daryti poveikį problemų sprendimo laiko trukmei.

4 pav. Korupcijos, kaip socialinio reiškinio, vertinimas asmeninės patirties kontekste

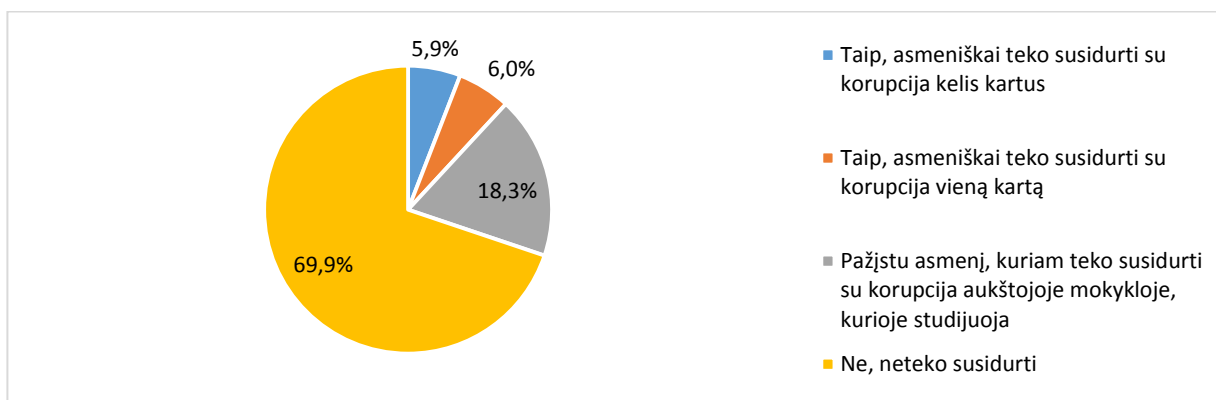
4 paveiksle pavaizduota respondentų nuomonė apie korupciją kaip socialinį reiškinį iš asmeninės perspektyvos. Daugiau negu pusė atsakiusių (65,1 proc.) korupciją vertina neigiamai. Tačiau dešimtadalio (10,6 proc.) respondentų nuomone korupcija yra teigiamas reiškinys, galintis duoti asmeninės naudos. 17,5 proc. respondentų nuomone korupcija jų gyvenimui įtakos nedaro. Apibendrinus galima teigti, jog daugumos tiriamųjų nuomone kelias korupcijai turi būti griežtai užkirstas.

5 pav. Korupcijos pasireiškimo visoje aukštojo mokslo sistemoje, vertinimas

5 paveiksle pavaizduoti duomenys leidžia teigti, kad beveik pusė (43,3 proc.) apklaustųjų mano, jog aukštosiose mokyklose korupcijos lygis yra ne didesnis nei kitose įstaigose. Mažiau nei ketvirtadalis respondentų nuomone, korupcijos atvejai aukštosiose mokyklose yra ypač reti. Mažiausioji atsakiusių grupė (6,7 proc.) teigia, jog aukštosios mokyklos yra vienos iš labiausiai korumpuotų įstaigų valstybėje. Apibendrinus galima teigti, jog tik nedaugelio studentų nuomone aukštosios mokyklos yra labai korumpuotos. Todėl galima tikėtis, kad likę studentai yra linkę pasitikėti aukštųjų mokyklų deklaruojamu sąžiningumu ir kova su korupcijos apraiškomis.

6 pav. Respondentų atsakymai į tai, ar jiems teko susidurti su korupcija aukštojo mokslo įstaigoje, kurioje studijuoja

6 paveiksle pateikti duomenys, apibūdinantys respondentų susidūrimo su korupcija dažnį. Didžioji dauguma (69,9 proc.) respondentų nėra susidūrę su korupcija aukštojo mokslo įstaigoje. Tačiau penktadalis (18,3 proc.) apklaustųjų pažįsta asmenį, kuris yra susidūręs su korupcija, o 11,9 proc. respondentų su korupcija aukštojoje mokykloje yra susidūrę bent kartą. Pastarieji duomenys tiesiogiai koreliuoja su 7 lentelėje pateiktais duomenimis. Ir dar kartą pagrindžia, kad daugiau negu pusė (69,9 proc. žr. 6 pav. ir 69,3 proc. žr. 7 lentelė) studentų nėra susidūrę su korupcija aukštojoje

mokykloje, todėl studijas minėtoje institucijoje yra linkę apibūdinti kaip vykstančias skaidriai. Daugiau duomenų pateikta 7 lentelėje.

7 Lentelė

Apklaustųjų įvertintas studijų skaidrumas aukštojoje mokykloje
(10 – korupcijos visiškai nėra; 1 – korupcija yra labai paplitusi)

Vertinimo skalė (balais)									
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
3,1%	2,1%	2,6%	3,1%	9,4%	3,5%	6,9%	15,3%	22,2%	31,8%

8 lentelėje pavaizduoti duomenys, tų respondentų, kurie yra susidūrę su korupcija aukštojoje mokykloje. Šioje lentelėje pateikta su kokiomis korupcijos formomis yra susidūrę respondentai. Didžiausia dalis atsakiusių yra susidūrę su piktnaudžiavimu dėstytojo padėtimi prieš studentą (24,0 proc.), protekcionizmu (22,1 proc.) bei rezultatų klastojimu/neteisingu interpretavimu (17,3 proc.). Mažiausia dalis studentų susidūrė su privalomomis mokamomis konsultacijomis (3,1 proc.), diplomų pardavinėjimu (3,9 proc.) bei egzaminų rezultatų pardavinėjimu (5,0 proc.). Apibendrinus galima teigti, kad dažniausios korupcijos priemonės yra labiausiai susijusios su įvairių studijų rezultatų klastojimu bei kai kurių žmonių apsauga nuo neigiamų ar neatitinkančių norų įvertinimų.

8 Lentelė

Korupcinės veiklos, su kuriomis susidūrė apklausti studentai savo aukštojoje mokykloje

Korupcinės veiklos	Taip
Duomenų klastojimu studentų priėmimo	5,3%
Kyšininkavimu / papirkinėjimu studijų metu	15,1%
Protekcionizmu (tam tikrų asmenų globa, saugojimas, lengvatų suteikimas, iškreipiantis sąžiningą konkurenciją)	22,1%
Piktnaudžiavimu dėstytojo padėtimi (prieš studentą)	24,0%
Piktnaudžiavimu administracijos padėtimi (prieš studentą)	12,2%
Piktnaudžiavimu administracijos padėtimi (prieš dėstytoją)	6,8%
Rezultatų klastojimu / neteisingu interpretavimu	17,3%
Diplomų pardavinėjimu	3,9%
Egzaminų rezultatų pirkimu / klastojimu	7,6%
Egzaminų rezultatų pardavinėjimu	5,0%
Privalomomis mokamomis konsultacijomis	3,1%
Privalomu mokymosi medžiagos priemonių įsigijimu iš dėstytojo	5,7%

Tyrimo metu respondentai nurodė ir kitus korupcijos pasireiškimus, su kuriais jiems yra tekę susidurti (tekstai autentiški):

„Studento teisių negerbimu, neargumentuojamais grasinimais iš studijų skyriaus“,

„Arogantiškas dėstytojo elgesys, darbų vertinimas nenuosekliai“,

„Darbų pardavinėjimai“,

„Dėstytoja prašė pervesti jos pinigus į studento sąskaitą, tam kad jis pervestų iš savo į jos sąskaitą“,

„Studentui pateikiami darbai, už jį atliekamos užduotys, rašomi geresni įvertinimai“,

„Studentas dėstytojui atlieka užduotis nesusijusias su studijų procesu, kad nereikėtų daryti

savarankiškų užduočių, kurių balas prisideda prie egzamino įvertinimo“,

„Klastojami dokumentai“,

„...Studentai vertinami ne pagal gebėjimus ir atliktus darbus, o pagal dėstytoju nuožiūra kuris studentas geresnis. Netgi kai yra faktiškai matoma kad kažkurio studento darbas profesionalnesnis, jis gali būti įvertintas tokiu pat pažymiu kaip ir darbas kuris aiškiai matosi kad buvo padarytas bet kaip“,

„Privalomais seminarais, kurie iš pradžių nemokami, o vėliau apmokestinami“,

„Liepimas pirkti dėstytojo išlietą knygą, kitaip būsi neišlaikęs egzaminų ir turėsi skolą“,

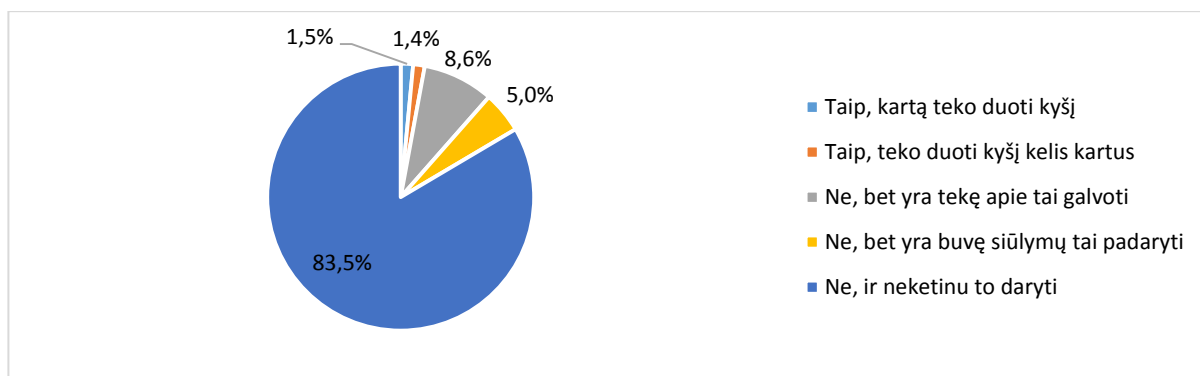
„Grupiškai yra davę pinigų dėstytojams už teigiamą įvertinimą“,

„Valstybės finansuojamų vietų nesuteikimas esant laisvai vietai. Uždrausta galimybė keisti studijų programą, nes suteikiamos vietos korupcijos būdu“,

„Iš anksto suderinti klausimai diplomo gynime“,

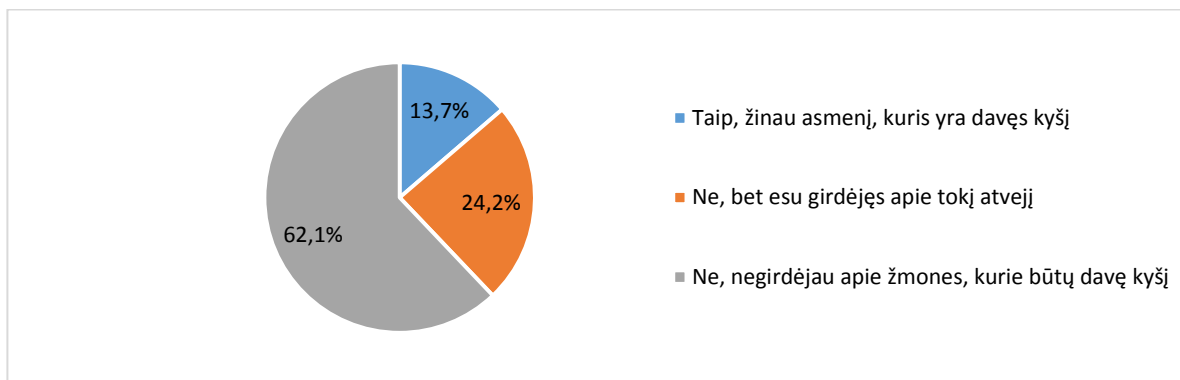
„Dėl dėstytojos religinių pažiūrų/skirtingos religijos propagavimo mano galutinis pažymys buvo sumažintas vienu balu. Gerb. dėstytoja to neslėpė, teigė apgailestaujanti ir sakė, kad jei pas ją mokysiuosi "kitokio" dalyko balas bus pridėtas“.

Apibendrinus galima teigti, jog korupcija aukštosiose mokyklose pasireiškia įvairiais būdais, tačiau jos tikslas yra tas pats daryti poveikį kitam siekiant asmeninių interesų.

7 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal tai, ar jie yra davę kyšį savo aukštojoje mokykloje

Dauguma (žr. 7 pav.) (83,5 proc.) respondentų nėra davę kyšio ir neketina to daryti. Kiti tyrimo dalyviai (8,6 proc.) nėra davę kyšio, bet apie tai yra galvoję. 5,0 proc. studentų nėra davę kyšio, bet jiems yra siūlyta tai padaryti. Ir 2,9 proc. yra bent kartą davę kyšį. Apibendrinus galima teigti, kad dauguma studentų nėra davę kyšių, o tai parodo studentų sąžiningumą ir supratingumą kovos su korupcija atžvilgiu. Darome prielaidą, kad studentai save suvokdami kaip aukštosios mokyklos bendruomenės narius, taip pat suvokia, kad jų elgsena gali didinti arba mažinti korupcijos apraiškas aukštojoje mokykloje. Todėl žinojimas, kad didžioji dalis studentų neduoda kyšio aukštojoje mokykloje, įgalina teigiamai vertinti jų indėlį korupcijos mažinimo kontekste.

8 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal turėjimą pažįstamų asmenų, kurie yra davę kyšį savo aukštojoje mokykloje

Išanalizavus 8 paveiksle pavaizduotus duomenis pastebime, jog didžioji dalis tyrime dalyvavusių respondentų (62,1 proc.) tikina negirdėję, jog jų pažįstamų rate kas nors būtų davęs kyšį. Taip pat 24,2 proc. tyrime dalyvavusių studentų tikina, kad jų pažįstamų žmonių rate niekas nedavė kyšio, tačiau yra girdėję apie tokį atvejį. Ir 13,7 proc. tyrime dalyvavusių respondentų tvirtina žinantys asmenų, kurie yra davę kyšį. Apibendrinus galime daryti išvada, kad dauguma studentų nėra susidūrę su korupcijos atvejais pažįstamų žmonių tarpe aukštosiose mokyklose, tačiau daugiau nei vienas iš trijų yra apie tai girdėjęs ar susidūręs.

9 Lentelė

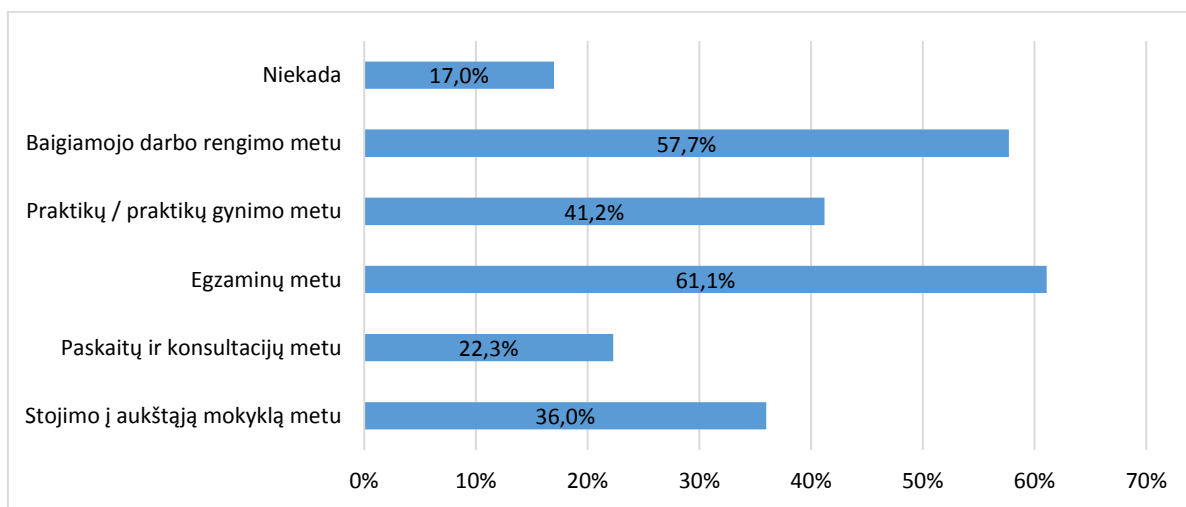
Respondentų suskirstytų išvardintų dalykų kyšiui arba padėkai, kai kalbama apie aukštojo mokslo sistemą, rezultatai

Teiginys	Kyšis	Padėka
Pinigai	95,3%	4,7%
Dovanų čekiai	79,8%	20,2%
Gėlės	8,7%	91,3%
Saldainiai	18,1%	81,9%
Knygos	21,8%	78,2%
Paslaugos	68,6%	31,4%

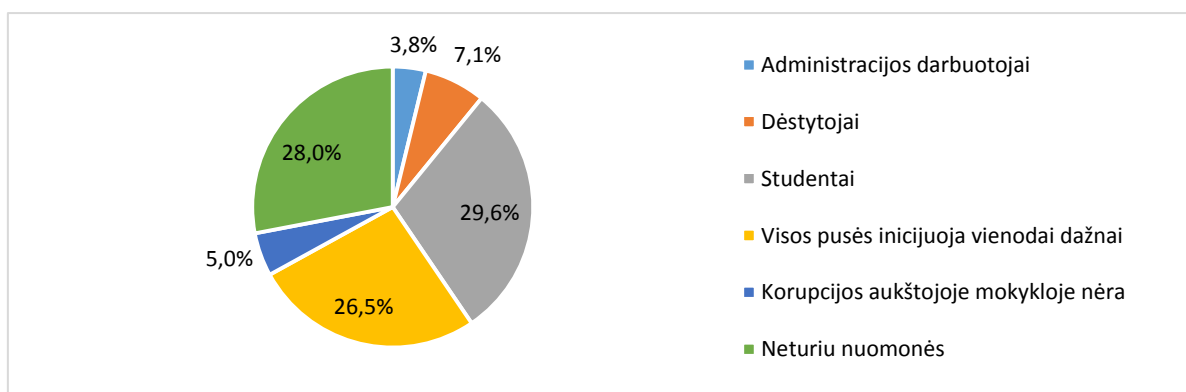
Išnagrinėjus 9 lentelėje esančius rezultatus pastebima, kad net 95,3 proc. studentų pinigus kaip dovaną priskiria kyšiui, tačiau 4,7 proc. apklaustųjų mano, jog pinigai gali būti ir padėka. Net 79,8 proc. apklaustųjų dovanų čekius taip pat priskiria kyšiui, bet 20,2 proc. studentų mano, jog dovanų čekis gali būti ir padėka. Dauguma tyrime dalyvavusių studentų, net 91,3 proc. gėles traktuoja kaip padėką ir tik 8,7 proc. apklaustųjų mano, jog tai kyšis. Didžioji dalis apklaustųjų (81,9 proc.) saldainius laiko viena iš padėkos formų, o 18,1 proc. - kyšiu. Net 78,2 proc. apklaustųjų nurodė, kad knygos taip pat yra padėkos priemonė, o 21,8 proc. tai įvardijo kaip kyšį. Labiausiai nuomonė išsiskyrė dėl paslaugų, 68,6 proc. respondentų mano, jog neatlyginamos paslaugos yra traktuojamos kaip kyšis, tačiau 31,4 proc. apklaustųjų mano, jog tai yra padėka. Apibendrinant

galime teigti, kad nagrinėjamu klausimu nuomonės dažnai išsiskiria, o daiktų ar paslaugų priskyrimą kyšio ar padėkos kategorijai lemia individo vertybės, nuostatos, požiūris, kritinis mąstymas ir kt. Taigi didžioji dalis studentų suvokia kyšio ir padėkos skirtumus, labiausiai kyšiui priskiria pinigų ir dovanų čekius, o padėkai gėles ir saldinius.

Išanalizavus 9 paveiksle susistemintus duomenis pastebime, kad didžioji dalis tyrime dalyvavusių studentų (61,1 proc.) mano, jog korupcinės veiklos vyksta egzaminų metu. Daugiau nei pusės, (57,7 proc.) respondentų nuomone, korupcija vyksta baigiamojo darbo rengimo metu. Net 41,2 proc. respondentų mano, jog korupcija pasireiškia vykdant praktiką ir praktikos gynimo metu. Taip pat 36,0 proc. studentų mano, jog korupcinės veiklos vyksta stojimo į aukštąją mokyklą metu. 23,3 proc. tyrime dalyvavusių studentų mano, kad korupcinės veiklos vyksta ir paskaitų ir konsultacijų metu. Ir tik 17,0 proc. respondentų mano, jog korupcinės veiklos aukštosiose mokyklose nevyksta niekada. Apibendrinat galime teigti, kad pasak studentų korupcija labiausiai suaktyvėja egzaminų ir baigiamųjų darbu rengimo metu ir tik kas šeštas studentas mano, jog korupcija aukštosiose mokyklose neegzistuoja. Šie duomenys verčia atkreipti dėmesį ir prevencinių programų rengime dar labiau stiprinti pastarųjų sričių apsaugą nuo korupcinių veikų.

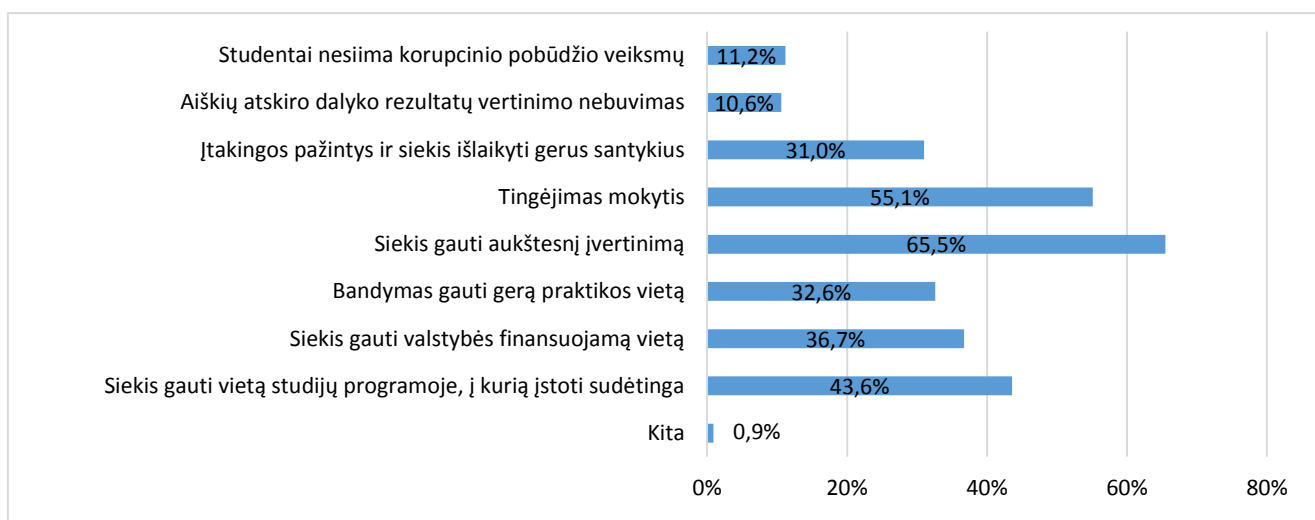

9 pav. Apklaustųjų nuomonė kada vyksta korupcinės veiklos

10 pav. Studentų nuomonė apie tai, kuri pusė korupciją inicijuoja dažniau

Išnagrinėjus gautus duomenis galime pastebėti, kad nuomonės pasiskirstė gana tolygiai. 29,6 proc. apklaustųjų teigia manantys, kad korupciją aukštosiose mokyklose labiausiai inicijuoja patys studentai. Net 28,0 proc. visų apklaustų studentų neturi nuomonės šiuo klausimu. 26,5 proc. apklaustųjų mano, kad visos pusės inicijuoja korupciją vienodai dažnai. Taip pat 7,1 proc. studentų mano, kad korupciją dažniau inicijuoja dėstytojai. Tik 5,0 proc. tyrime dalyvavusių studentų mano, kad korupcijos aukštosiose mokyklose nėra. Ir tik 3,8 proc. respondentų teigia, kad korupciją dažniau inicijuoja administracijos darbuotojai. Apibendrinant galime daryti išvada, kad atsakymai pasiskirstė gana tolygiai, bet labiausiai korupciją inicijuojančia puse buvo įvardinti patys studentai, o mažiausiai administracijos darbuotojai.

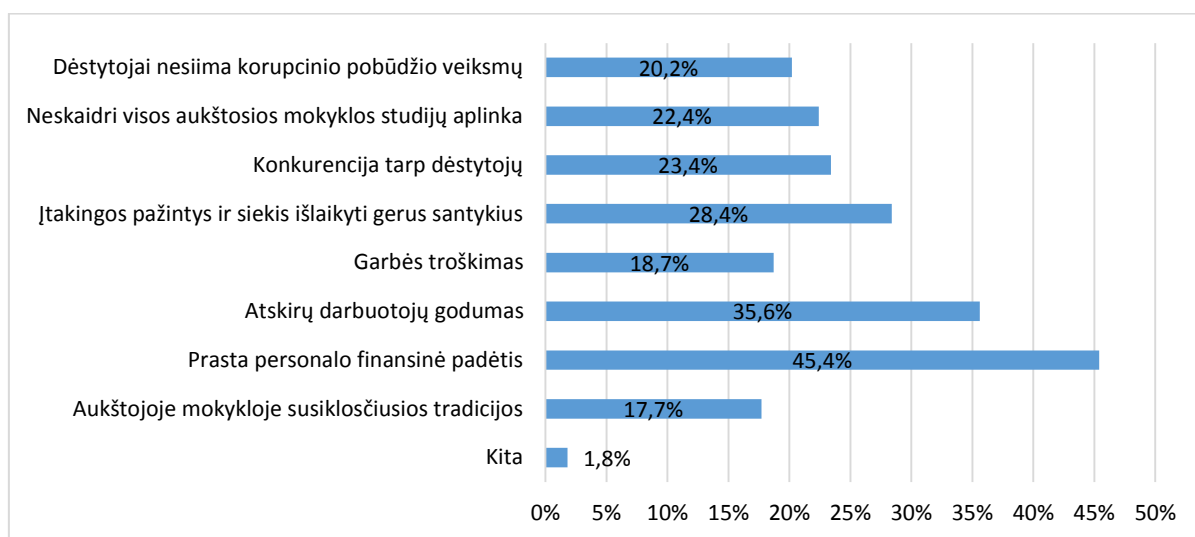

11 pav. Respondentų nuomonė apie pagrindines priežastis studentui atlikti korupcinio pobūdžio veiksmus

Išanalizavus 11 paveikslą informaciją galime teigti, kad studentų nuomone labiausiai korupcinius veiksmus skatinanti priežastis yra siekis gauti aukštesnį įvertinimą, taip nurodė net 65,5 proc. visų apklaustųjų. Taip pat 55,1 proc. respondentų nurodė, jog tai gali lemti ir tingėjimas mokytis. Taip pat studentai išskyrė, kad korupcinius veiksmus iššaukti gali ir siekis gauti vietą studijų programoje į kurią įstoti sudėtinga, šį atsakymą pasirinko 43,6 proc. respondentų. Verta paminėti, kad 36,7 proc. studentų mano, jog korupcinius veiksmus atlikti skatina ir siekis gauti valstybės finansuojamą vietą. Taip pat 32,6 proc. visų apklaustųjų teigia manantys, kad bandymas gauti gerą praktikos vietą taip pat gali skatinti korupcinius veiksmus. Tik 11,2 proc. tyrime dalyvavusių studentų mano, kad studentai nesiima jokių korupcinio pobūdžio veiksmų. Verta atkreipti dėmesį, kad studentų nuomone aiškių atskiro dalyko rezultatų vertinimo nebuvimas taip pat skatina korupciją. Ir 0,9 proc. respondentų nurodo kitas priežastis. Apibendrinant galime teigti, kad siekis gauti aukštesnį įvertinimą ir tingėjimas mokytis yra pagrindinės priežastis skatinančios

korupcinio pobūdžio veiksmus.

Išanalizavus 12 paveiksle esančius duomenis pastebėta, jog studentų nuomone pagrindinė priežastis skatinanti korupcinio pobūdžio veiksmus tarp dėstytoju ir administracijos yra prasta finansinė padėtis, taip mano net 45,4 proc. visų tyrime dalyvavusių studentų. Tačiau verta atkreipti dėmesį, jog 35,6 proc. respondentų mano, kad korupcinius veiksmus įtakoja atskirų darbuotojų godumas. Taip pat 28,4 proc. apklaustųjų mano, jog viena pagrindinių priežasčių yra įtakingos pažintys ir siekis išlaikyti gerus santykius. Konkurencija tarp dėstytojų, kaip viena iš pagrindinių priežasčių, korupcijai įvardino 23,4 proc. respondentų. Iš visų apklaustųjų 22,4 proc. studentų kaip pagrindinę korupcijos priežastį įvardija neskaidrią visos aukštosios mokyklos studijų aplinką. Verta atkreipti dėmesį, kad tik 20,2 proc. visų tyrime dalyvavusių studentų mano, kad dėstytojai nesiima korupcinio pobūdžio veiksmų. Garbės troškimą, kaip vieną iš korupcijos priežasčių, įvardijo 18,7 proc. respondentų. O aukštojoje mokykloje susiklosčiusias tradicijas kaip korupcijos priežastį įvardija 17,7 proc. visų apklaustųjų. Apibendrinat galima daryti išvada, kad pasak studentų dažniausios priežastys dėstytojams ir administracijai atlikti korupcinio pobūdžio veiklas yra prasta finansinė padėtis ir atskirų darbuotojų godumas.

12 pav. Apklaustųjų nuomonė apie pagrindines priežastis dėstytojams ir administracijai atlikti korupcinio pobūdžio veiksmus

10 Lentelė

Respondentų įvertintas pateiktų priemonių veiksmingumas kovojant su korupcija aukštojo mokslo įstaigoje

Priemonė	Labai veiksminga	Veiksminga	Iš dalies veiksminga	Neveiksminga
Dokumentų (tvarkų, taisyklių, nuostatų) sukūrimas ir viešinimas įvairiomis priemonėmis (įstaigos internetiniame puslapyje, moodle	27,6%	35,9%	26,8%	9,7%

sistemoje, skelbimų lentose ir kt.)				
Atsiskaitymų (kontrolinių, egzaminų ir pan.) vykdymas stebint nepriklausomiems stebėtojams / vaizdo kameroms	25,3%	36,0%	25,4%	13,3%
Studentų švietimas nesąžiningo akademinio elgesio klausimais	15,5%	33,9%	31,8%	18,8%
Akademinio personalo švietimas nesąžiningo akademinio elgesio klausimais	15,9%	35,4%	32,5%	16,2%
Administracinio personalo švietimas akademinės korupcijos klausimais	17,5%	35,8%	31,7%	15,0%
Anoniminių pranešimų akademinės korupcijos atveju fiksavimo priemonė (pašto dėžutė, internetinis adresas, kt.)	23,7%	37,9%	26,7%	11,7%
Akademinės korupcijos atvejų viešinimas	40,9%	34,8%	18,5%	5,8%
Bausmės / pasekmių neišvengiamumas akademinės korupcijos atveju	47,1%	32,3%	16,2%	4,4%

Išanalizavus 10 lentelės duomenis galime teigti, kad studentų nuomone labiausiai veiksminga priemonė kovoje su korupcija yra bausmės/ pasekmių neišvengiamumas akademinės korupcijos atveju. Šią priemonę, kaip labai veiksmingą įvardijo 47,1 proc. respondentų, o kaip veiksmingą 32,3 proc. Taip pat verta paminėti, jog šią priemonę, kaip neveiksmingą pažymėjo mažiausia dalis respondentų, tik 4,4 proc. studentų. Taip pat kaip labai veiksminga priemonė studentai išskyrė akademinės korupcijos atveju viešinimą. Šią priemonę, kaip labai veiksmingą įvardijo 40,9 proc. respondentų ir kaip veiksmingą 34,8 proc. studentų. Apibendrinat galime daryti išvadą, kad studentų nuomone veiksmingiausios kovos su korupcija aukštosiose mokyklose priemonės yra bausmės neišvengiamumas akademinės korupcijos atveju ir tokių atvejų viešinimas, tuo tarpu mažiausiai veiksminga - studentų švietimas nesąžiningo akademinio elgesio klausimais.

Tyrimo metu studentai nurodė dokumentus, kuriuose minima korupcijos prevencija, tai etikos kodeksas, sąžiningumo deklaracija, studijų sutartis, statutas, Vilniaus kolegijos nuostatai, vidaus taisyklės, bendrosiose kolegijos taisyklėse. Taigi galima daryti išvadą, kad visuose su studijomis, bei akademinė veikla susijusiuose dokumentuose yra minima korupcijos prevencija.

Apibendrinant studentų tyrimo rezultatus galima teigti, kad korupcijos problema aukštosiose mokyklose vis dar egzistuoja, tačiau nuolatinė prevencija ir kova su šiuo reiškiniu duoda pastebimų rezultatų. Vis mažiau studentų studijų procese kilusius sunkumus bando spręsti kyšio davimų, vis rečiau dėstytojai piktnaudžiauja savo profesine padėtimi ir vis rečiau sudaromos dviprasmiškos situacijos, kuriose galėtų atsirasti terpė korupcijai reikštis.

2.3. Užslėptos korupcijos apraiškų aukštojo mokslo sistemoje ir jos prevencijos ypatumų tyrimas: dėstytojų apklausa

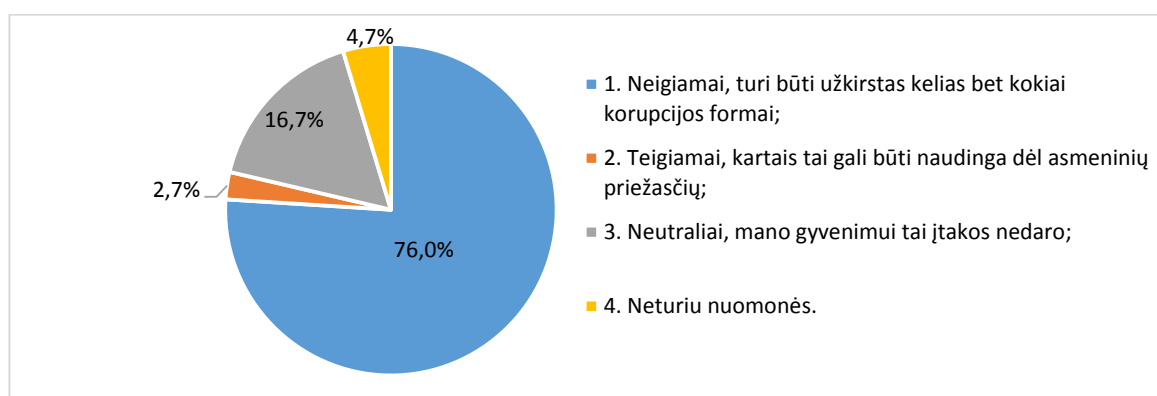
Tyrimo pradžioje dėstytojų buvo paprašyta pateikti savo sutikimą (nesutikimą) su teiginiais, apibūdinančiais korupcijos reiškinį aukštajame moksle. Rezultatus matome 11 lentelėje.

Pateikiamas sutikimas (nesutikimas) su teiginiais, apibūdinančiais korupcijos reiškinių aukštajame moksle

Teiginys	Visiškai sutinku	Sutinku	Nei sutinku, nei nesutinku	Nesutinku	Visiškai nesutinku
Korupcija mažina aukštojo mokslo kokybę	70,0%	24,0%	4,7%	1,3%	-
Korupcija užkerta galimybes gabiems žmonėms aukštojoje mokykloje	42,7%	31,3%	16,7%	8,7%	0,7%
Korupcija iškreipia sąžiningą konkurenciją pradedant dirbti darbo rinkoje	59,3%	30,7%	6,7%	3,3%	-
Korupcija yra galimybė išspręsti problemas greitai	7,3%	13,3%	21,3%	21,3%	36,7%

11 lentelėje pavaizduoti teiginiai, apibūdinantys korupcijos reiškinių aukštajame moksle. Daugiausiai respondentų (70,0 proc.) atsakė, kad visiškai sutinka, jog korupcija mažina aukštojo mokslo kokybę, ir tik 1,3 proc. nesutinka su šiuo teiginiu. Taip pat nemaža dalis atsakiusių (42,7 proc.) atsakė, kad visiškai sutinka, kad korupcija užkerta galimybes gabiems žmonėms aukštojoje mokykloje ir tik 0,7 proc. su tuo visiškai nesutinka. Daugiau negu pusė respondentų (59,3 proc.) atsakė, kad visiškai sutinka, jog korupcija iškreipia sąžiningą konkurenciją pradedant dirbti darbo rinkoje ir tik 3,3 proc. su šiuo teiginiu nesutinka. Didžiausia dalis atsakiusių (36,7 proc.) atsakė, kad visiškai nesutinka su teiginiu, kad korupcija yra galimybė išspręsti problemas greitai ir tik nedidelė dalis (7,3 proc.) su šiuo teiginiu visiškai. Apibendrinus galima teigti, jog dauguma respondentų mano, kad korupcija mažina mokslo kokybę bei užkerta kelias sąžiningai konkurencijai ir ne visi sutinka, jog korupcija nėra lengvas problemų sprendimo būdas.

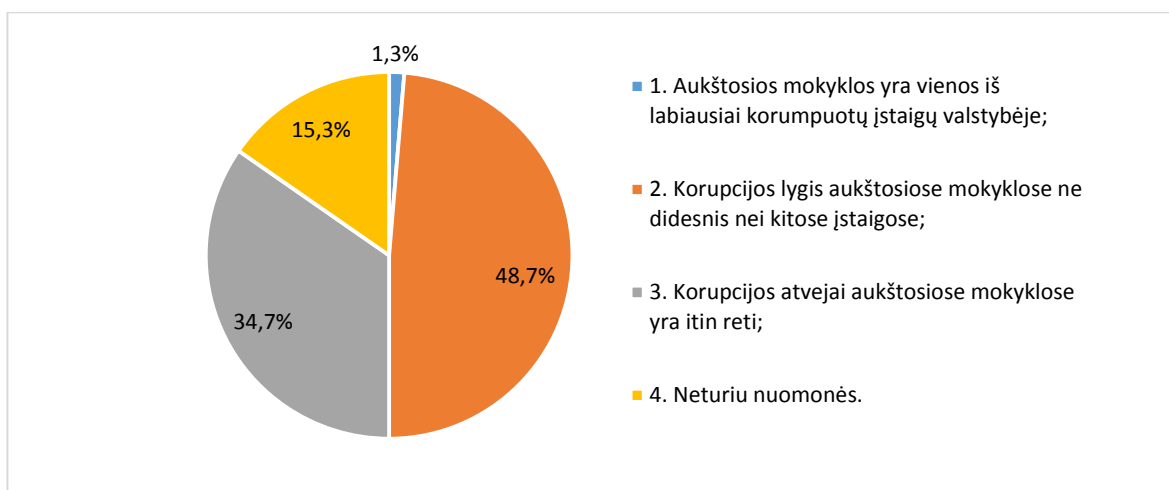

13 pav. Korupcijos, kaip socialinio reiškinių vertinimas iš asmeninės perspektyvos

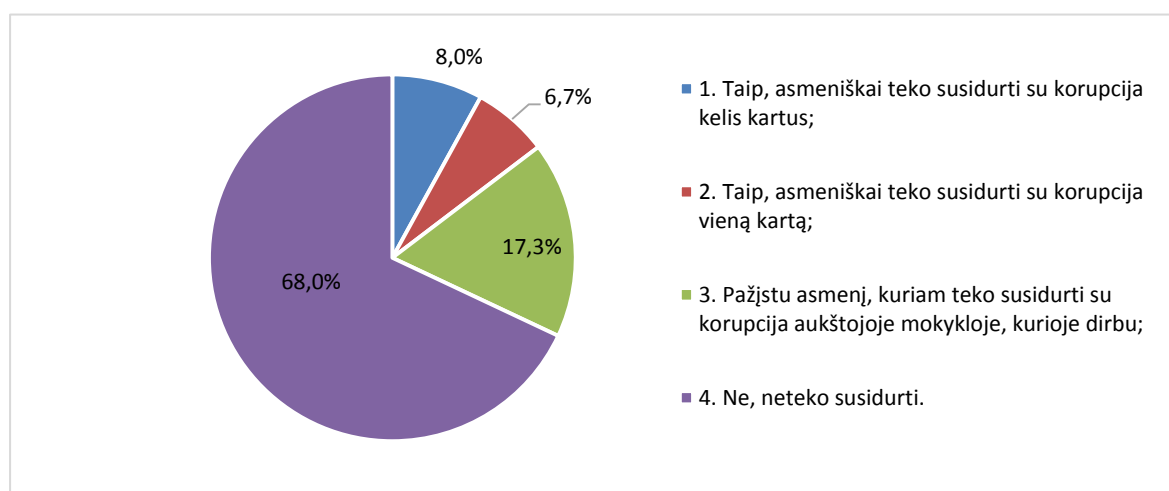
13 paveiksle atsiskleidžiamas korupcijos vertinimas, kaip socialinio reiškinių iš asmeninės perspektyvos. Didžiausia dalis (76 proc.) respondentų korupciją vertina neigiamai ir teigia, jog turi būti užkirstas kelias bet kokiai korupcijos formai, mažesnė dalis (16,7 proc.) atsakiusių korupciją vertina neutraliai, nes jų gyvenimui ji įtakos neturi, 4,7 proc. respondentų neturi nuomonės šiuo

klausimu, o mažiausioji dalis (2,7 proc.) korupciją vertina kaip teigiamą reiškinį, kuris gali būti naudingas dėl asmeninių priežasčių. Apibendrinus galima teigti, kad prieš korupciją yra nusiteikę net trys ketvirtadaliai apklaustųjų.

14 paveiksle pavaizduotas bendrai vertinamas korupcijos pasireiškimas aukštojo mokslo sistemoje. Didžiausioji dalis respondentų (48,7 proc.) mano, jog korupcijos lygis aukštosiose mokyklose ne didesnis nei kitose įstaigose. Taip pat nemaža dalis respondentų (34,7 proc.) atsakė, jog korupcijos atvejai aukštosiose mokyklose yra itin reti. Mažesnė dalis atsakiusių (15,3 proc.) šiuo klausimu nuomonės neturėjo. Ir pati mažiausia dalis respondentų (1,3 proc.) teigia, jog aukštosios mokyklos yra vienos iš labiausiai korumpuotų įstaigų valstybėje. Apibendrinus galima teigti, kad daugiau nei 80 proc. apklaustųjų mano, jog korupcija aukštosiose mokyklose yra gana maža lyginant su kitomis institucijomis.

14 pav. Korupcijos pasireiškimo vertinimas visoje aukštojo mokslo sistemoje

15 pav. Susidūrimas su korupcija aukštojo mokslo įstaigoje, kurioje dirba

15 paveiksle pavaizduota respondentų nuomonė į klausiamą, ar jiems teko susidurti su

korupcija aukštojo mokslo įstaigoje, kurioje jie dirba. Daugiau negu pusei respondentų (68 proc.) neteko susidurti su korupcija aukštojoje mokykloje. Mažesnę dalis atsakiusiųjų (17,3 proc.) teigia, jog pažįsta asmenį, kuriam teko susidurti su korupcija aukštojo mokslo įstaigoje, kurioje studijuoja. Šiek tiek mažesniajai daliai (6,7 proc.) teko susidurti su korupcija vieną kartą. Ir mažiausiai daliai respondentų (8 proc.) teko asmeniškai susidurti su korupcija kelis kartus. Apibendrinus galima teigti, jog nors su korupcija nėra susidūrusi didžioji dalis respondentų, nemaža dalis susiduria su ja, o korupcijos atvejai kartojasi.

12 lentelėje nurodytas respondentų skaidrumo vertinimas aukštojoje mokykloje. 34,7 proc. respondentų teigia, jog korupcijos visiškai nėra, kiek mažiau (30,7 proc.) studijų skaidrumą įvertino 9 balais. Tik 1,3 proc. visų atsakiusiųjų pasirinko, kad korupcija aukštojoje mokykloje yra labai paplitusi. Apibendrinus galima teigti, kad respondentų nuomone studijos aukštojoje mokykloje yra itin skaidrios ir tik labai maža dalis apklaustųjų laiko jas korumpuotomis.

12 Lentelė

Dešimties balų skalėje įvertintas studijų skaidrumas aukštojoje mokykloje

(10 – korupcijos visiškai nėra; 1 – korupcija yra labai paplitusi)

Vertinimo skalė (balais)									
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1,3%	1,3%	2,0%	2,7%	6,0%	2,7%	3,3%	15,3%	30,7%	34,7%

Šaltinis: sudaryta autorių pagal tyrimo duomenis

13Llentelė

Korupcinės veiklos su kuriomis yra susidūrę aukštojoje mokykloje

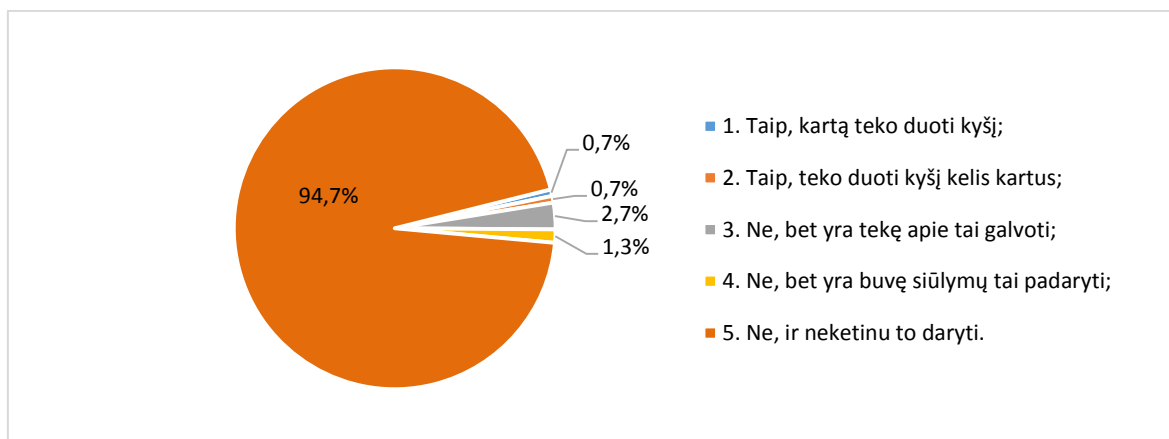
Šaltinis: sudaryta autorių pagal tyrimo duomenis

Korupcinės veiklos	Taip	Ne
Duomenų klastojimu studentų priėmimo	2,7%	97,3%
Kyšininkavimu / papirkinėjimu studijų metu	14,0%	86,0%
Protekcijoms (tam tikrų asmenų globa, saugojimas, lengvatų suteikimas, iškreipiantis sąžiningą konkurenciją)	36,0%	64,0%
Piktnaudžiavimu dėstytojo padėtimi (prieš studentą)	17,3%	82,7%
Piktnaudžiavimu administracijos padėtimi (prieš studentą)	9,3%	90,7%
Piktnaudžiavimu administracijos padėtimi (prieš dėstytoją)	24,7%	75,3%
Rezultatų klastojimu / neteisingu interpretavimu	10,7%	89,3%
Diplomų pardavinėjimu	1,3%	98,7%
Egzaminų rezultatų pirkimu / klastojimu	7,3%	92,7%
Egzaminų rezultatų pardavinėjimu	2,7%	97,3%
Privalomomis mokamomis konsultacijomis	3,3%	96,7%
Privalomu mokymosi medžiagos priemonių įsigijimu iš dėstytojo	5,3%	94,7%
Į darbą priimami giminės, draugai, kiti parankūs asmenys	31,3%	68,7%
Piktnaudžiaujama skirstant darbo krūvį	22,7%	77,3%
Neteisingai skirstomos kanceliarinės ir kitos darbui reikalingos priemonės	11,3%	88,7%
Savinamos mokslinės / darbinės idėjos	14,0%	86,0%
Savinami darbo rezultatai	12,7%	87,3%
Darbo / moksliniai rezultatai yra autorių pasidalinami su naudingais asmenimis (įtraukiant į bendraautorių, darbo grupės sąrašą)	26,0%	74,0%
Klastojami tyrimų / darbo rezultatai	8,7%	91,3%

13 lentelėje pateikiama respondentų nuomonė apie tai ar jie yra susidūrę su tam tikromis korupcijos rūšimis. Atsakydami į teiginį ar respondentai yra susidūrę su: duomenų klastojimu

studentų priėmimo „taip“ atsakė 2,7 proc., „ne“ 97,3 proc. Apie kyšininkavimą / papirkinėjimą studijų metu „taip“ atsakė 14 proc., „ne“ 86 proc. apklaustųjų. Protekcionizmu (tam tikrų asmenų globa, saugojimas, lengvatų suteikimas, iškreipiantis sąžiningą konkurenciją) „taip“ atsakė 36 proc., „ne“ 64 proc. Piktnaudžiavimu dėstytojo padėtimi (prieš studentą) „taip“ atsakė 17,3 proc., „ne“ 82,7 proc. Piktnaudžiavimu administracijos padėtimi (prieš studentą) „taip“ atsakė 9,3 proc., „ne“ 90,7 proc.; Piktnaudžiavimu administracijos padėtimi (prieš dėstytoją) „taip“ atsakė 24,7 proc., „ne“ 75,3 proc. Rezultatų klastojimu / neteisingu interpretavimu „taip“ atsakė 10,7 proc., „ne“ 89,3 proc. Diplomų pardavinėjimu „taip“ atsakė 1,3 proc., „ne“ 98,7 proc. Egzaminų rezultatų pirkimu / klastojimu „taip“ atsakė 7,3 proc., „ne“ 92,7 proc. Egzaminų rezultatų pardavinėjimu „taip“ atsakė 2,7 proc., „ne“ 97,3 proc. Privalomomis mokomomis konsultacijomis „taip“ atsakė 3,3 proc., „ne“ 96,7 proc. Privalomų mokymosi medžiagos priemonių įsigijimu iš dėstytojo „taip“ atsakė 5,3 proc., „ne“ 94,7 proc. Į darbą priimami giminės, draugai, kiti parankūs asmenys „taip“ atsakė 31,3 proc., „ne“ 68,7 proc. Piktnaudžiavimu skirstant darbo krūvį „taip“ 22,7 proc., „ne“ 77,3 proc. Neteisingai skirstomomis kanceliariinėmis ir kitomis darbui reikalingomis priemonėmis „taip“ atsakė 11,3 proc., „ne“ 88,7 proc. Mokslinių / darbinių idėjų savinimusi „taip“ atsakė 14 proc., „ne“ 86 proc. Darbo rezultatų savinimusi „taip“ atsakė 12,7 proc., „ne“ 87,3 proc. Darbo / mokslinių rezultatų dalinimusi su naudingais asmenimis „taip“ atsakė 26 proc., „ne“ 74 proc. Tyrimų / darbo rezultatų klastojimu „taip“ atsakė 8,7 proc., „ne“ 91,3 proc. Iš pateiktų rezultatų galima daryti išvadą, kad didžioji dalis atsakiusių nesusiduria pateiktomis korupcinėmis veiklomis, o iš paminėtųjų korupcijos formų labiausiai paplitusios yra protekcionizmas, pasitelkimas pažintimis bei darbo/mokslinių rezultatų dalinimasis su naudingais asmenimis.

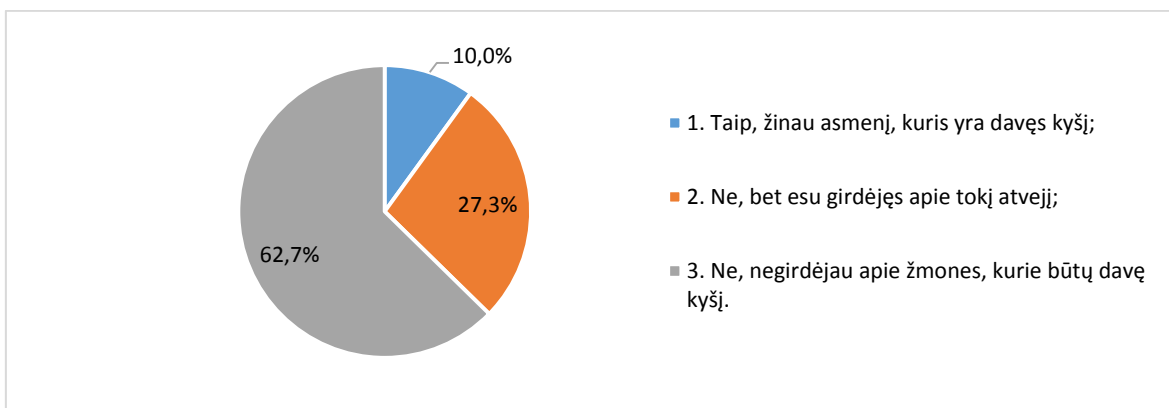
Į klausimą su kokiais kitais korupcijos pareiškimais esate susidūrę iš visų atsakiusių respondentų buvo išskirtos tik 2 pozicijos „Idėjų pasirinkime, į darbą priėmime“, bei „Vykdant centralizuotą studentų priėmimą-bandymą papirkti siekiant įstoti į kolegiją“. Taigi galima daryti išvadą, kad dažniausiai korupcija vykstant priimant dėstytojus ar studentus į darbą/studijas.

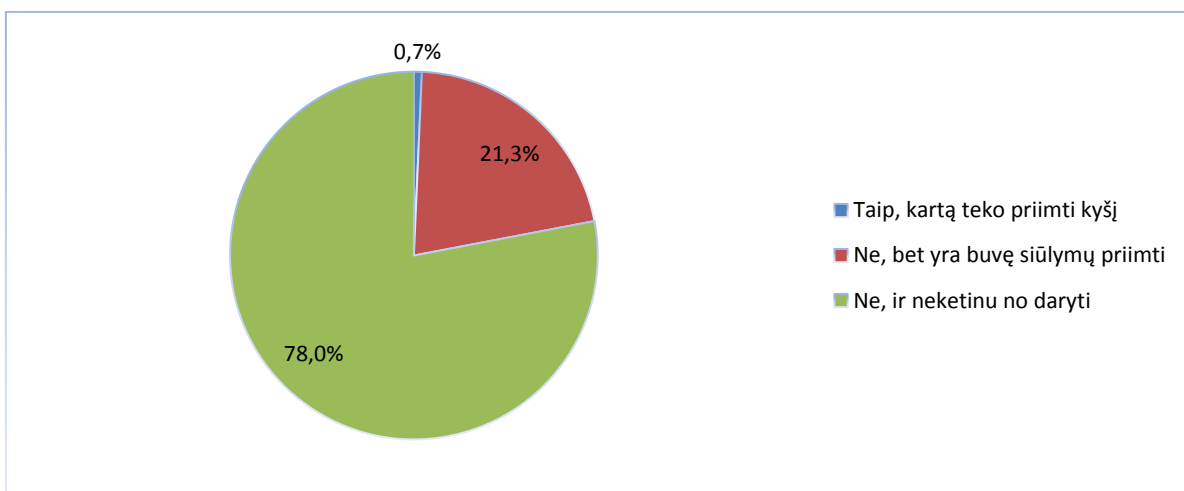
16 pav. Kyšio davimas aukštojoje mokykloje

16 paveiksle pavaizduotas kyšio davimas aukštojoje mokykloje. Didžiausioji dalis respondentų (94,7 proc.) teigia, jog kyšio nedavė ir to daryti neketina. Maža dalis (2,7 proc.) atsakiusių nurodė, jog kyšio nedavė, bet teko apie tai galvoti. Mažesnė dalis (1,3 proc.) atsakiusių kyšio nedavė, bet yra sulaukę siūlymų tai padaryti. Mažiausia dalis (0,7 proc.) respondentų atsakė, kad teko kartą/kelias kartus duoti kyšį atsakė. Apibendrinant galima teigti, jog dėstytojai nėra linkę kyšininkauti ir tik nedaugelis apie tai pagalvoja.

17 paveiksle pavaizduota respondentų nuomonė į klausimą „Ar kažkas, ką Jūs pažįstate, yra davęs kyšį savo aukštojoje mokykloje“. Didžioji dalis (62,7 proc.) teigia, jog negirdėjo apie žmones, kurie būtų davę kyšį. 27,3 proc. respondentų atsakė, jog ne, bet yra girdėję apie tokį atvejį. Ir 10,0 proc. atsakiusių teigia, jog žino asmenį, kuris yra davęs kyšį. Apibendrinant galima teigti, jog kyšininkavimo atvejai aukštojoje mokykloje yra dažnai sužinomi nemažos dalies darbuotojų.

17 pav. Kito asmens kyšio davimas aukštojoje mokykloje

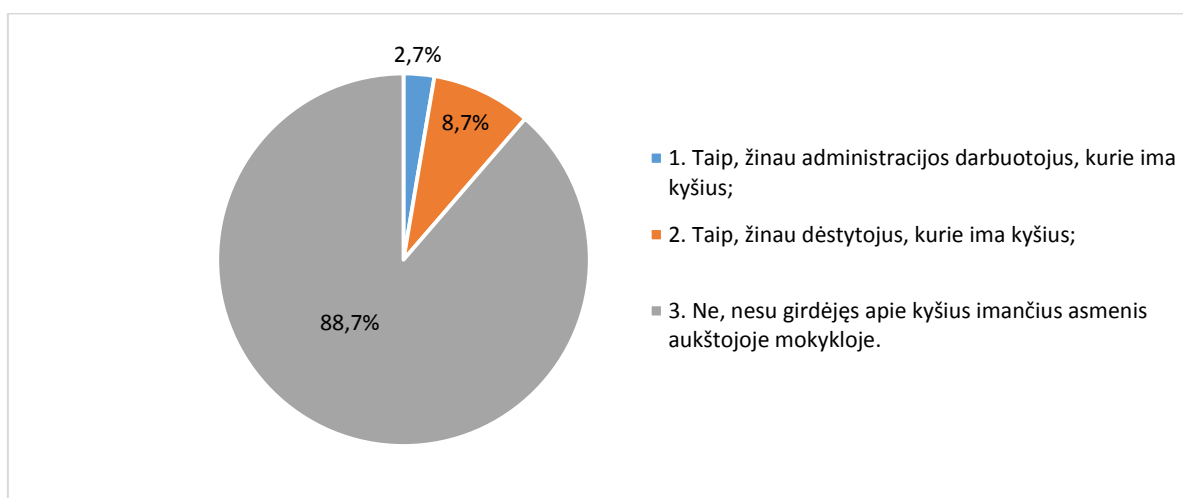

18 pav. Kyšio priėmimas aukštojoje mokykloje

18 paveiksle pavaizduota respondentų nuomonė į klausimą „Ar Jūs esate priėmęs(-usi) kyšį savo aukštojoje mokykloje“. Didžioji dauguma (78,0 proc.) teigia, jog niekada nėra ėmę kyšio

ir neketina to daryti. 21,3 proc. respondentų atsakė, jog nėra ėmę, bet yra gavę siūlymų priimti. Ir 0,7 proc. atsakiusių teigia, kartą yra priėmę kyšį. Apibendrinant galima teigti, jog respondentai itin vengia imti kyšius bei atsisako tokių pasiūlymų.

19 paveiksle pavaizduota respondentų nuomonė apie kolegas, kurie apklaustųjų žiniomis yra ėmę kyšius. Dauguma (88,7 proc.) respondentų teigia, jog nėra girdėję apie asmenis, imančius kyšius aukštojoje mokykloje. 8,7 proc. respondentų žino dėstytojus, kurie yra ėmę kyšį. Mažiausia dalis (2,7 proc.) apklaustųjų teigia, jog žino administracijos darbuotojus, kurie ima kyšius. Apibendrinus galima teigti, jog asmenys, atliekantys korupcinę veiklą aukštojoje mokykloje yra mažai žinomi.

19 pav. Informacija apie kolegų imamus kyšius aukštojoje mokykloje

14 Lentelė

Respondentų priskirti kyšiui arba padėkai dalykai

Teiginys	Kyšis	Padėka
Pinigai	98,0%	2,0%
Dovanų čekiai	86,7%	13,3%
Gėlės	4,0%	96,0%
Saldainiai	17,3%	82,7%
Knygos	33,3%	66,7%
Paslaugos	83,3%	16,7%

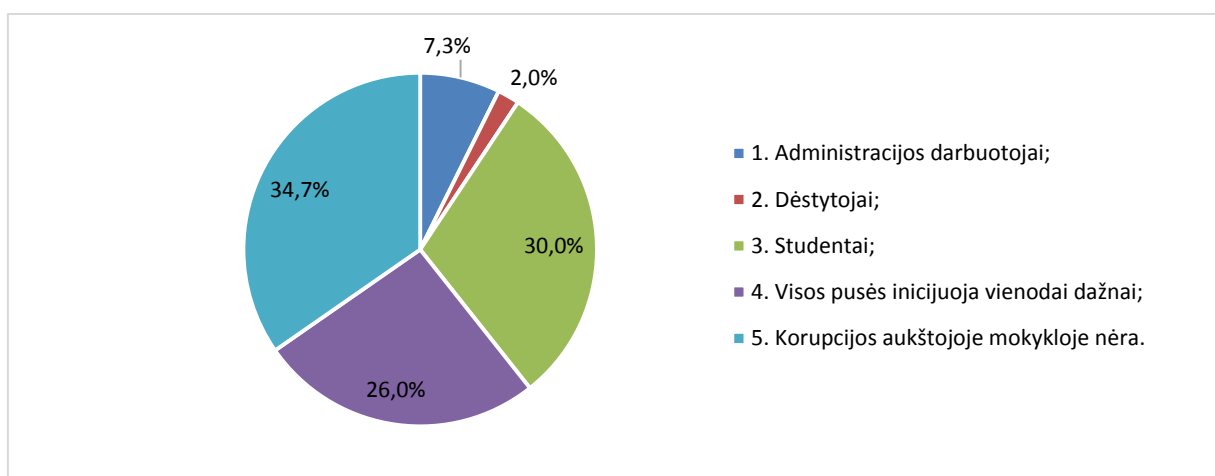
14 lentelėje pateikti duomenis apie respondentų nuomonę ką reikėtų priskirti kyšiui ar padėkai. Daugiausia apklaustųjų prie kyšio priskyrė pinigus (98,0 proc.), dovanų čekius (86,7 proc.) bei paslaugas (83,3 proc.). Daugiausiai atsakiusių įvardino gėles kaip padėką (96,0 proc.). Apibendrinus galima teigti, jog respondentai prie kyšių priskiria dalykus, kuriais galima mokėti bei paslaugas.

15 Lentelė

Korupcinės veiklos vykimo laikas aukštojoje mokykloje

Teiginys	Vertinimas
Stojimo į aukštąją mokyklą metu	12,7%
Paskaitų ir konsultacijų metu	6,0%
Egzaminų metu	34,0%
Praktikų / praktikų gynimo metu	6,7%
Baigiamojo darbo rengimo metu	18,7%
Priėmimo į darbą metu	22,7%
Pedagoginio personalo atestavimo metu	5,3%
Krūvio skirstymo metu	20,0%
Kvalifikacijos kėlimo lėšų skirstymo metu	14,7%
Niekada	44,7%

15 lentelėje pateikta atsakiusiųjų nuomonė apie laiką, kurio korupcija vyksta dažniausiai studijų metu. Daugiausiai atsakiusiųjų (44,7 proc.) teigia, jog korupcija aukštojoje mokykloje nevyksta. Kiek mažiau (34,0 proc.) atsakiusiųjų teigia, jog korupcija dažniausiai vyksta egzaminų metu. Beveik ketvirtadalis (22,7 proc.) respondentų teigia jog korupcija vyksta priėmimo į darbą metu, o penktadalis (20,0 proc.) apklaustųjų mano, jog korupcija vyksta krūvio skirstymo metu. Mažiausia dalis (5,3 proc.) atsakiusiųjų teigia, jog korupcija vyksta pedagoginio personalo atestavimo metu. Apibendrinus galima teigti, jog mažiau nei pusė apklaustųjų yra įsitikinę, jog aukštojoje mokykloje korupcija nevyksta, o korupcija labiausiai susijusi su studentų vertinimu bei darbo pozicijomis.

20 pav. Apklaustųjų nuomonė apie korupcijos iniciavimą

20 paveiksle pateikta respondentų nuomonė apie tai, kurie asmenys inicijuoja korupciją dažniau. Daugiausiai (34,7 proc.) apklaustųjų teigia, jog korupciją inicijuoja administracijos darbuotojai, kiek mažesnę dalis (30,0 proc.) mano, jog korupciją inicijuoja studentai. Ketvirtadalis (26,0 proc.) respondentų teigia, jog korupciją inicijuoja visos pusės vienodai dažnai. Mažiausiai (2,0 proc.) apklaustųjų tvirtina, jog korupciją inicijuoja dėstytojai. Apibendrinus galima teigti, jog dėstytojų nuomone dažniausiai korupcija yra inicijuojama studentų bei administracijos darbuotojų.

Respondentų nuomonė apie pagrindines priežastis studentui atlikti korupcinio pobūdžio veiksmus

Teiginys	Vertinimas
Siekis gauti vietą studijų programoje, į kurią įstoti sudėtinga	16,0%
Siekis gauti valstybės finansuojamą vietą	18,0%
Bandytas gauti gerą praktikos vietą	8,7%
Siekis gauti aukštesnį įvertinimą	40,7%
Tingėjimas mokytis	55,3%
Įtakingos pažintys ir siekis išlaikyti gerus santykius	20,7%
Aiškių atskiro dalyko rezultatų vertinimo nebuvimas	7,3%
Studentai nesiima korupcinio pobūdžio veiksmų	23,3%

16 lentelėje pateikta dėstytojų nuomonė apie galimas priežastis, kodėl studentai imasi korupcinių veiksmų. Daugiau nei pusė (55,3 proc.) respondentų teigia, jog pagrindinė priežastis – tingėjimas mokytis. Kiek mažesnė dalis (40,7 proc.) apklaustųjų teigia, jog studentus korupcijos imtis skatina siekis gauti aukštesnį įvertinimą. Taip pat apie ketvirtadalis (23,3 proc.) atsakiusių mano, jog studentai nesiima korupcinės veiklos. Mažiausiai (7,3 proc.) respondentų teigia, jog dėl studentų korupcijos kaltas aiškaus vertinimo nebuvimo. Apibendrinus galima teigti, jog pagrindinės priežastys studentui imtis korupcinių veiksmų yra susijusios su siekiu gauti geresnį įvertinimą mažesnėmis pastangomis.

Respondentų nuomonė apie pagrindines priežastis dėstytojams ir administracijai atlikti korupcinio pobūdžio veiksmus

Teiginys	Vertinimas
Aukštojoje mokykloje susiklosčiusios tradicijos	11,3%
Prasta personalo finansinė padėtis	20,3%
Atskirų darbuotojų godumas	24,7%
Garbės troškimas	10,0%
Įtakingos pažintys ir siekis išlaikyti gerus santykius	23,3%
Konkurencija tarp dėstytojų	10,7%
Neskaidri visos aukštosios mokyklos studijų aplinka	12,7%
Dėstytojai nesiima korupcinio pobūdžio veiksmų	41,3%

17 lentelėje pateikta dėstytojų nuomonė apie galimas priežastis, kodėl dėstytojai ir administracijos darbuotojai imasi korupcinių veiksmų. Daugiausia (41,3 proc.) respondentų teigia, jog dėstytojai nesiima korupcinių veiksmų. Kiek mažesnė dalis (24,7 proc.) apklaustųjų teigia, jog darbuotojai korupcijos imasi dėl godumo. Labai panaši dalis (23,3 proc.) atsakiusių mano, korupciją skatina įtakingos pažintys bei siekis išlaikyti gerus santykius. Mažiausiai (10,0 proc.) respondentų teigia, jog darbuotojų korupciją skatina garbės troškimas. Apibendrinus galima teigti, jog respondentų nuomone dėstytojai dažniausiai nesiima korupcinių veiksmų, o pagrindiniai veiksmai kurių imamasi yra susieti su pažintimis bei siekiu uždirbti daugiau.

Priemonių veiksmingumas kovojant su korupcija aukštojo mokslo įstaigoje

Priemonė	Labai veiksminga	Veiksminga	Iš dalies veiksminga	Neveiksminga
Dokumentų (tvarkų, taisyklių, nuostatų) sukūrimas ir viešinimas įvairiomis priemonėmis (įstaigos internetiniame puslapyje, moodle sistemoje, skelbimų lentose ir kt.)	22,7%	42,7%	32,7%	2,0%
Atsiskaitymų (kontrolinių, egzaminų ir pan.) vykdymas stebint nepriklausomiems stebėtojams / vaizdo kameroms	22,7%	36,7%	32,0%	8,7%
Studentų švietimas nesąžiningo akademinio elgesio klausimais	27,3%	40,7%	27,3%	4,7%
Akademinio personalo švietimas nesąžiningo akademinio elgesio klausimais	24,7%	40,7%	28,0%	6,7%
Administracinio personalo švietimas akademinės korupcijos klausimais	26,7%	36,0%	31,3%	6,0%
Anoniminių pranešimų akademinės korupcijos atveju fiksavimo priemonė (pašto dėžutė, internetinis adresas, kt.)	20,0%	40,0%	27,3%	12,7%
Akademinės korupcijos atvejų viešinimas	35,3%	46,7%	15,3%	2,7%
Bausmės / pasekmių neišvengiamumas akademinės korupcijos atveju	34,7%	40,0%	20,7%	4,7%

18 lentelėje pateikta respondentų nuomonė apie antikorporcinių priemonių veiksmingumą. Apklaustųjų nuomone veiksmingiausia priemonė yra akademinės korupcijos atvejų viešinimas (35,3 proc. įvardijo kaip labai veiksmingą ir 46,7 proc. kaip veiksmingą). Respondentai taip pat veiksmingą priemonę įvardijo bausmės/pasekmių neišvengiamumą (34,7 proc. kaip labai veiksmingą ir 40,0 proc. kaip veiksmingą). Mažiausiai veiksmingą priemonę apklaustieji įvardijo atsiskaitymų vykdymą stebint nepriklausomiems stebėtojams (22,7 proc. kaip labai veiksmingą ir 36,7 proc. kaip veiksmingą). Labiausiai neveiksminga priemonė įvardinta anoniminių pranešimų apie korupcijos atvejus fiksavimas (12,7 proc.). Apibendrinus galima teigti, jog Labiausiai veiksmingos korupcinės priemonės yra tos, kurios paviešina korupcijos dalyvį ir užtraukia neišvengiamą bausmę.

Į klausimą, kuriame buvo prašoma įvardyti dokumentus, kuriuose minima korupcijos prevencija, respondentai nurodė šiuos dokumentus: statutas, akademinės etikos kodeksas, studijų nuostatai, vidaus tvarkos taisyklės, plagiato prevencijos tvarkos aprašas, vertinimo aprašas, kolektyvinė sutartis, bei sąžiningumo deklaracija. Taigi galima daryti išvadą, kad visuose su studijomis, bei akademinio darbu susijusiuose dokumentuose yra minima korupcijos prevencija, tokia pat tendencija išryškėjo ir studentų apklausoje.

Apibendrinant tyrimo rezultatus, galima teigti, kad dėstytojai labiau nei studentai linkę nurodyti, kad korupcija auštosiose mokyklose yra tik epizodinė, o ją labiau linkę provokuoti studijuojantys asmenys.

IŠVADOS

1. Apibendrinus galima teigti, jog dauguma su korupcija susijusių klausimų studentų ir dėstytojų nuomonė sutampa. Didžioji dauguma apklaustųjų (94,0 proc. dėstytojų ir 83,3 proc. studentų) sutinka, jog korupcija mažina aukštojo mokslo kokybę, todėl ją neigiamai vertina 76,0 proc. dėstytojų ir 65,1 proc. studentų. Aukštasis mokyklas, kaip vienas iš labiausiai korumpuotų įstaigų valstybėje, įvardija tik 6,7 proc. studentų ir tik 1,3 proc. dėstytojų.

2. Su korupcija bent kartą susidūrusių apklaustųjų kiekis labai panašus (14,7 proc. dėstytojų ir 11,9 proc. studentų). Studijų skaidrumą aukštojoje mokykloje dėstytojai vidutiniškai įvertino 8,35 balais, o studentai – 7,84 balais iš 10. Dažniausios korupcijos formos su kuriomis susiduria dėstytojai yra protekcionizmas (36,0 proc.) ir į darbą priimami parankūs asmenys (31,3 proc.), tuo tarpu dažniausios korupcijos formos su kuriomis susiduria studentai yra piktnaudžiavimas dėstytojo padėtimi (24,0 proc.) bei protekcionizmas (22,1 proc.). Tarp kyšių aukštojoje mokykloje davusių respondentų buvo 1,4 proc. dėstytojų ir 2,9 proc. studentų. Apklaustųjų dėstytojų tarpe 11,4 proc. žino asmenis kurie yra priėmę kyšius ir 0,7 proc. yra patys priėmę kyši. Kaip kyšis dažniausiai buvo įvardinti pinigai (98,0 proc. dėstytojų ir 95,3 proc. studentų) bei dovanų čekiai (86,7 proc. dėstytojų ir 79,8 proc. studentų).

3. Kalbant apie korupcinės veiklos vykimo laiką aukštojoje mokykloje dėstytojų nuomone korupcinė veikla nevyksta (44,7 proc.) arba vyksta egzaminų metu (34,0 proc.), studentų nuomone korupcija dažniausiai vyksta egzaminų metu (61,1 proc.) bei baigiamojo darbo rengimo metu (57,7 proc.). Abi respondentų grupės sutinka vienodai, jog dažniausiai korupciją inicijuoja studentai (30,0 proc. dėstytojų ir 29,6 proc. studentų) arba jog abi pusės korupciją inicijuoja vienodai dažnai (26,0 proc. dėstytojų ir 26,5 proc. studentų). Tarp pagrindinių priežasčių, kodėl studentai imasi korupcijos, dažniausiai įvardintos buvo siekis gauti geresnį įvertinimą (40,7 proc. dėstytojų ir 65,5 proc. studentų) bei tingėjimas mokytis (55,3 proc. dėstytojų ir 55,1 proc. studentų).

4. Aptariant priemonių prieš korupciją veiksmingumą, labiausiai veiksmingomis buvo įvardintos akademinė korupcijos atvejų viešinimas (35,3 proc. dėstytojų ir 40,9 proc. studentų) bei baudmos/pasekmių neišvengiamumą (34,7 proc. dėstytojų ir 47,1 proc. studentų) įvardijo kaip labai veiksmingą). Respondentai nurodė dokumentus, kuriuose minima korupcijos prevencija, tai statutas, akademinės etikos kodeksas, studijų nuostatai, vidaus tvarkos taisyklės, plagiato prevencijos tvarkos aprašas, vertinimo aprašas, kolektyvinė sutartis, bei sąžiningumo deklaracija.

LITERATŪROS SĄRAŠAS

1. *Antikorupcijos vadovas verslui*. 2018. [žiūrėta 2018m. rugsėjo 17 d.] Prieiga per: <<http://avv.stt.lt/VADOVAS/4-Korupcijos-samprata>>.
2. *Antikorupcinės vadybos sistemos*. Reikalavimai ir naudojimo gairės, 2017. [žiūrėta 2018 m. birželio 6 d.]. Prieiga per: <https://view.elaba.lt/standartai/view?search_from=primo&id=1239033>.
3. DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS NACIONALINĖS KOVOS SU KORUPCIJA 2015-2025 M. PROGRAMOS PATVIRTINIMO. (2015). Vilnius: Lietuvos Respublikos Seimas. Prieiga per internetą: <<https://www.etar.lt/portal/lt/legalAct/25c529d0cbcd11e4aaa0e90fce879681>>.
9. Teisės aktų registras [interaktyvus]>.
4. DELIVERSKY, JORDAN, 2016. *Preventing corruption in the education system*. Journal of educational and instructional studies in the world. 6. 141-146., Interaktyvus. [peržiūrėta 2018 06 20] Prieiga per: <https://www.researchgate.net/publication/315685849_PREVENTING_CORRUPTION_IN_THE_EDUCATION_SYSTEM>.
5. DENISOVA-SCHMIDT E., 2018. *Corruption, the Lack of Academic Integrity and Other Ethical Issues in Higher Education: What Can Be Done Within the Bologna Process?*. In: Curaj A., Deca L., Pricopie R. (eds) European Higher Education Area: The Impact of Past and Future Policies. Springer, Cham Interaktyvus. [peržiūrėta 2018 06 20] Prieiga per: <https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-3-319-77407-7_5>.
6. EMELJANOVAS A., GRAJAUSKAS L., 2018. *Korupcijos apraiškos aukštajame moksle: akademinės bendruomenės ir šalies visuomenės vertinimas*. [žiūrėta 2018 m. liepos 5 d.] Prieiga per: <http://su.lt/index.php?option=com_content&view=article&id=20529:korupcijos-apraiskos-aukstajame-moksle-akademines-bendruomenes-ir-salies-visuomenes-vertinimas&catid=761&Itemid=5521&lang=lt>.
7. EUROPOS KOMISIJA, 2014. Europos Komisijos ataskaita tarybai ir Europos parlamentui „ES kovos su korupcija ataskaita“. [žiūrėta 2018m. rugsėjo 17 d.]. Prieiga per: <<https://bit.ly/2yybbb9>>.
8. GUSEVA O., 2004. *Korupcija aukštosiose mokyklose: požūriai, problemos, sprendimo galimybės*, Sociologinis tyrimas. Vilnius. [žiūrėta 2018 m. liepos 5 d.] Prieiga per: <http://www.sdcentras.lt/antikorupcija/am/AM_tyrimo_atask.pdf>.
9. KAVOLIŪNAITĖ-RAGAUSKIENĖ E., RAGAUSKAS P., VITKUTĖ E. A. 2014 *Konkurencija privačiame sektoriuje*. [žiūrėta 2018 m. birželio 14 d.]. Prieiga per: <http://www.stt.lt/documents/soc_tyrimai/Korupcija_privaciame_sektoriuje_LTI.pdf>.

10. KLAIPĖDOS RAJONO SAVIVALDYBĖ, 2018. *Kas yra korupcija?* [žiūrėta 2018m. rugsėjo 17 d.] Prieiga per: <<https://www.klaipedos-r.lt/go.php/Korupcijos-prevensija10456746631357372594>>.
11. LIETUVOS RESPUBLIKA. *Lietuvos Respublikos akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriaus tarnybos nuostatai*. Prieiga per: <<http://www.etika.gov.lt/veikla/nuostatai/>>.
12. LIETUVOS RESPUBLIKA. *Lietuvos Respublikos Mokslo ir studijų įstatymas*, 2018-07-11 redakcija. Prieiga per: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.343430/xIdIXVzNbd>>.
13. LIETUVOS RESPUBLIKA. Švietimo ir mokslo ministerija, 2016. *Informacijos apie pažeidimus teikimo ir tvarkymo Lietuvos Respublikos Švietimo ir mokslo ministerijoje tvarkos aprašas*. Prieiga per: <<https://www.smm.lt/uploads/documents/veikla/1/%C4%AEsakymas%20ir%20tvarkos%20apra%C5%A1as.pdf>>.
14. LIETUVOS RESPUBLIKA. Švietimo ir mokslo ministerija, 2017. *Lietuvos Respublikos Švietimo ministerijos ir jai pavaldžių įstaigų korupcijos prevencijos tvarkos aprašas*. Prieiga per: <<https://www.smm.lt/uploads/documents/veikla/V-797.pdf>>.
15. LIETUVOS RESPUBLIKA. Švietimo ir mokslo ministerija, 2017. *Lietuvos Respublikos Švietimo ministrės J. Petrauskienės 2017 m. balandžio 24 d. įsakymas Nr. V-228*. Prieiga per: <https://www.smm.lt/uploads/documents/kiti/Korupcijos%20prevencijos%20darbo%20grupe_2017.pdf>.
16. LIETUVOS RESPUBLIKA. Švietimo ir mokslo ministerija, 2018. *Lietuvos Respublikos Švietimo ir mokslo ministerijos korupcijos prevencijos priemonių 2018–2020 metų veiksmų planas*. Prieiga per: <https://www.smm.lt/uploads/documents/veikla/korupcijos_prevensija/Veiksmu_planas.pdf>.
17. LIETUVOS RESPUBLIKOS KORUPCIJOS PREVENCIJOS ĮSTATYMAS, Nr. 57-2297 (2002). Vilnius: Lietuvos Respublikos Seimas. Prieiga per internetą: <<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.4DBDE27621A2/UPtCFnLVPP>>.
18. LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMAS Lietuvos Respublikos nacionalinės kovos su korupcija 2015-2025 metų programa. [žiūrėta 2018 m. birželio 6 d.]. TAR, 2015-03-16, Nr. 2015-03856. Prieiga per: <<http://www.infolex.lt/ta/328695>>.
19. NATALIYA L. RUMYANTSEVA, 2005. *Taxonomy of Corruption in Higher Education*, Peabody. *Journal of Education*, 80:1, 81-92, DOI: 10.1207/S15327930pje8001_5 Interaktyvus. [peržiūrėta 2018 06 20] Prieiga per: <https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1207/S15327930pje8001_5?needAccess=true>.

20. PALIDAUSKAITĖ J. ir EREMINAITĖ S., 2010. *Korupcija viešuosiuose pirkimuose: nuo teorinės apibrėžties iki atvejo studijos (I dalis)*. [žiūrėta 2018 m. birželio 2 d.]. ISSN 1648–2603 (print), ISSN 2029-2872 (online). Prieiga per: <<https://repository.mruni.eu/handle/007/12324>>
21. PALIDAUSKAITĖ J., 2005. *Korupcijos ir atsakomybės problema viešojo administravimo sistemoje*. Viešojo politika ir administravimas, nr. 13, p. 25-38.
22. PALIDAUSKAITĖ J., 2010. *Etika valstybės tarnyboje*. Kaunas: Technologija.
23. PAULAUSKIENĖ J. ir MEDŽIŪNAS R., 2015. *Akademines bendruomenės požiūris į korupciją aukštojoje mokykloje*. [žiūrėta 2018 m. liepos 29 d.] Prieiga per: <<https://bit.ly/2SkAQww>>.
24. PRUSKUS V., 2007. *Korupcija švietime: atsiradimo priežastys ir raiškos formos*. Edukologija, nr. 2, p. 60-72. ISSN 1822-430X. [žiūrėta 2018 m. birželio 6 d.]. Prieiga per: <<http://elibrary.lt/resursai/Mokslai/VGTU/Santalka/2007/2/8.pdf>>.
25. RADOVIĆ-MARKOVIĆ, MIRJANA *Corruption in Education: A Major Issue*, Interaktyvus. [peržiūrėta 2018 06 20] Prieiga per: <<http://www.worldacademy.org/content/corruption-education-major-issue>>.
26. RAGAUSKAS P., KAVALIŪNAITĖ – RAGAUSKIENĖ E. ir E. A. VITKUTĖ., 2014. *Korupcija privačiame sektoriuje: normatyvinė samprata ir paplitimas tam tikrose srityse*. Vilnius: Justitia. ISBN 978-609-8146-01-1 [žiūrėta 2018m. rugsėjo 17 d.]. Prieiga per: <http://teise.org/wp-content/uploads/2016/07/Korupcija_priv_sektoriuje.pdf>.
27. RAUDONIENĖ A., 2003. *Korupcijos kategorijų analizė*. Vilnius: Lietuvos teisės universitetas. [žiūrėta 2018 m. birželio 4 d.]. Prieiga per: <<https://www3.mruni.eu/ojs/jurisprudence/article/view/3426/3221>>.
28. SANDU, A. M. ir NIŢU, M. L. (2014). The perception of corruption in public administration. *Contemporary Readings in Law and Social Justice*, 6(1), 426-431. Prieiga per internetą: <<http://web.a.ebscohost.com.db.kvk.lt/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=58&sid=75375f54-6c40-4b1b-8284-8f301473f32f%40sessionmgr4007>>.
29. ŠATIENĖ G., 2005. *Kriminalistinio korupcijos apibūdinimo ypatumai*. Jurisprudencija, nr. 65(57), p. 113-121. [žiūrėta 2018 m. birželio 6 d.]. Prieiga per: <<http://etalpykla.lituanistikadb.lt/fedora/get/LT-LDB-0001:J.04~2005~1367152436935/DS.002.0.01.ARTIC>>.
30. Tarptautinė organizacija „Transparency International“. *Corruption by topic: Education*. Interaktyvus. [peržiūrėta 2018 06 20] Prieiga per: <<https://www.transparency.org/topic/detail/education>>.

31. VAISVALAVIČIŪTĖ A., 2007. *Antikorupcinis švietimas: Lietuvos atvejis*. Viešoji politika ir administravimas, nr. 21, p. 75-86. ISSN 1648-2603. [žiūrėta 2018 m. birželio 6 d.].
Prieiga per: <https://www.mruni.eu/upload/iblock/5d7/7_a.vaisvalaviciute.pdf>.

PRIEDAI

ANKETA STUDENTUI

Gerb. respondente,

tyrimą atlieka Klaipėdos valstybinės, Šiaulių valstybinės, Vilniaus, Panevėžio ir Utenos kolegijų studentai. Tyrimo tikslas yra ištirti užslėptos korupcijos apraiškas aukštojo mokslo sistemoje ir jos prevencijos galimybes. Korupcija aukštojo mokslo įstaigoje yra suprantama kaip administracijos darbuotojų, dėstytojų ir/ar studentų neteisėti ir aukštosios mokyklos studijas reglamentuojančių dokumentų neatitinkantys veiksmai, siekiant asmeninės materialinės ir nematerialinės naudos. Apibendrinti rezultatai bus naudojami „Užslėptos korupcijos apraiškos aukštojo mokslo sistemoje ir jos prevencija“ tyrimo medžiagoje. Anketa anonimiška, vardo ir pavardės nurodyti nereikia. Anketos užpildymas užtruks apie 10 minučių. Maloniai Jūsų prašome dalyvauti šiame tyrime, nes Jūsų išsakyta nuomonė padės geriau suprasti užslėptos korupcijos apraiškas.

Atsakydami į anketoje pateiktus klausimus apibraukite Jums labiausiai tinkančio atsakymo varianto eilės numerį, o (ir) reikiamose vietose atsakymus įrašykite.

1. Pateikite savo sutikimą (nesutikimą) su teiginiais, apibūdinančiais korupcijos reiškinių aukštajame moksle?

Eil. Nr.	Teiginys	Visiškai sutinku	Sutinku	Nei sutinku, nei nesutinku	Nesutinku	Visiškai nesutinku
1.	Korupcija mažina aukštojo mokslo kokybę					
2.	Korupcija užkerta galimybes sąžiningai mokytis/dirbti gabiems žmonėms aukštojoje mokykloje					
3.	Korupcija iškreipia sąžiningą konkurenciją pradedant dirbti darbo rinkoje					
4.	Korupcija yra galimybė išspręsti problemas greitai					

2. Kaip vertinate korupciją, kaip socialinį reiškinių iš asmeninės perspektyvos?

1. Neigiamai, turi būti užkirstas kelias bet kokiai korupcijos formai;
2. Teigiamai, kartais tai gali būti naudinga dėl asmeninių priežasčių;
3. Neutraliai, mano gyvenimui tai įtakos nedaro;
4. Neturiu nuomonės;
5. Kita.....

3. Kaip bendrai vertinate korupcijos pasireiškimą visoje aukštojo mokslo sistemoje?

1. Aukštosios mokyklos yra vienos iš labiausiai korumpuotų įstaigų valstybėje;
2. Korupcijos lygis aukštosiose mokyklose ne didesnis nei kitose įstaigose;
3. Korupcijos atvejai aukštosiose mokyklose yra itin reti;
4. Neturiu nuomonės.

4. Ar Jums teko susidurti su korupcija aukštojo mokslo įstaigoje, kurioje Jūs studijuojate?

1. Taip, asmeniškai teko susidurti su korupcija kelis kartus;
2. Taip, asmeniškai teko susidurti su korupcija vieną kartą;
3. Pažįstu asmenį, kuriam teko susidurti su korupcija aukštojoje mokykloje, kurioje studijuoja;
4. Ne, neteko susidurti.

5. Dešimties balų skalėje įvertinkite studijų skaidrumą Jūsų aukštojoje mokykloje (10 – korupcijos visiškai nėra; 1 – korupcija yra labai paplitusi). Pasirinkę balą apibraukite.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

6. Su kokiais korupcinėmis veiklomis savo aukštojoje mokykloje esate susidūrę?

Eil. Nr.	Korupcinės veiklos	Taip	Ne
1.	Duomenų klastojimu studentų priėmimo		
2.	Kyšininkavimu / papirkinėjimu studijų metu		
3.	Protekcionalizmu (tam tikrų asmenų globa, saugojimas, lengvatų suteikimas, iškreipiantis sąžiningą konkurenciją)		
4.	Piktnaudžiavimu dėstytojo padėjimi (prieš studentą)		
5.	Piktnaudžiavimu administracijos padėjimi (prieš studentą)		
6.	Piktnaudžiavimu administracijos padėjimi (prieš dėstytoją)		
7.	Rezultatų klastojimu / neteisingu interpretavimu		
8.	Diplomų pardavinėjimu		
9.	Egzaminų rezultatų pirkimu / klastojimu		
10.	Egzaminų rezultatų pardavinėjimu		
11.	Privalomomis mokamomis konsultacijomis		
12.	Privalomu mokymosi medžiagos priemonių įsigijimu iš dėstytojo		

7. Su kokiais kitais korupcijos pasireiškimais esate susidūrę ?

(įrašykite) .....

8. Ar Jūs esate davęs(-usi) kyšį savo aukštojoje mokykloje?

1. Taip, kartą teko duoti kyšį;
2. Taip, teko duoti kyšį kelis kartus;
3. Ne, bet yra tekę apie tai galvoti;
4. Ne, bet yra buvę siūlymų tai padaryti;
5. Ne, ir neketinu to daryti.

9. Ar kažkas, ką Jūs pažįstate, yra davęs kyšį savo aukštojoje mokykloje?

1. Taip, žinau asmenį, kuris yra davęs kyšį;
2. Ne, bet esu girdėjęs apie tokį atvejį;
3. Ne, negirdėjau apie žmones, kurie būtų davę kyšį.

10. Priskirkite žemiau išvardintus dalykus kyšiui arba padėkai, kai kalbama apie aukštojo mokslo sistemą:

Eil. Nr.		Kyšis	Padėka
1.	Pinigai		
2.	Dovanų čekiai		
3.	Gėlės		
4.	Saldainiai		
5.	Knygos		
6.	Paslaugos		
7.	Kita (įrašykite)		

11. Kaip manote, kada vyksta korupcinės veiklos (galima žymėti kelis atsakymus)?

1. Stojimo į aukštąją mokyklą metu;
2. Paskaitų ir konsultacijų metu;
3. Egzaminų metu;
4. Praktikų / praktikų gynimo metu;
5. Baigiamojo darbo rengimo metu;
6. Niekada.

12. Kaip manote, kuri pusė korupciją inicijuoja dažniau?

1. Administracijos darbuotojai;
2. Dėstytojai;
3. Studentai;
4. Visos pusės inicijuoja vienodai dažnai;
5. Korupcijos aukštojoje mokykloje nėra.
6. Neturiu nuomonės.

13. Kokios, Jūsų manymu, yra pagrindinės priežastys studentui atlikti korupcinio pobūdžio veiksmus (galima žymėti kelis atsakymus)?

1. Siekis gauti vietą studijų programoje, į kurią įstoti sudėtinga;
2. Siekis gauti valstybės finansuojamą vietą;
3. Bandytas gauti gerą praktikos vietą;
4. Siekis gauti aukštesnį įvertinimą;
5. Tingėjimas mokytis;
6. Įtakingos pažintys ir siekis išlaikyti gerus santykius;
7. Aiškių atskiro dalyko rezultatų vertinimo nebuvimas;
8. Studentai nesiima korupcinio pobūdžio veiksmų;
9. Kita.....

14. Kokios, Jūsų manymu, yra pagrindinės priežastys dėstytojams ir administracijai atlikti korupcinio pobūdžio veiksmus (galima žymėti kelis atsakymus)?

1. Aukštojoje mokykloje susiklosčiusios tradicijos;
2. Prasta personalo finansinė padėtis;
3. Atskirų darbuotojų godumas;
4. Garbės troškimas;
5. Įtakingos pažintys ir siekis išlaikyti gerus santykius;
6. Konkurencija tarp dėstytojų;
7. Neskaidri visos aukštosios mokyklos studijų aplinka;
8. Dėstytojai nesiima korupcinio pobūdžio veiksmų;
9. Kita.....

15. Įvertinkite žemiau pateiktų priemonių veiksmingumą kovojant su korupcija aukštojo mokslo įstaigoje:

Eil. Nr.	Priemonė	Labai veiksminga	Veiksminga	Iš dalies veiksminga	Neveiksminga
1.	Dokumentų (tvarkų, taisyklių, nuostatų) sukūrimas ir viešinimas įvairiomis priemonėmis (įstaigos internetiniame puslapyje, moodle sistemoje, skelbimų lentose ir kt.)				
2.	Atsiskaitymų (kontrolinių, egzaminų ir pan.) vykdymas stebint nepriklausomiems stebėtojams / vaizdo kameroms				
3.	Studentų švietimas nesąžiningo akademinio elgesio klausimais				
4.	Akademinio personalo švietimas nesąžiningo akademinio elgesio klausimais				
5.	Administracinio personalo švietimas akademinės korupcijos klausimais				
6.	Anoniminių pranešimų akademinės korupcijos atveju fiksavimo priemonė (pašto dėžutė, internetinis adresas, kt.)				
7.	Akademinės korupcijos atvejų viešinimas				
8.	Bausmės / pasekmių neišvengiamumas akademinės korupcijos atveju				

16. Įvardinkite Jūsų aukštosios mokyklos dokumentus, kuriuose yra rašoma apie akademinį elgesį, skaidrias studijas ir / ar korupcijos prevenciją:

.....

17. Jūsų lytis?

1. Vyras;
2. Moteris.

18. Koks Jūsų amžius?

..... metai

19. Kokiame kurse Jūs mokotės?

1. I kurse;
2. II kurse;
3. III kurse;
4. IV kurse.

20. Kokia yra Jūsų studijų forma?

1. Nuolatinė;
2. Sesijinė;
3. Ištemptinė.

21. Kolegija, kurioje Jūs mokotės?

1. Klaipėdos valstybinė kolegija;
2. Šiaulių valstybinė kolegija;
3. Vilniaus kolegija;
4. Panevėžio kolegija;
5. Utenos kolegija.

Dėkojame už atsakymus.

KLAUSIMYNAS DĚSTYTOJAS

Gerb. respondente,

tyrimą atlieka Klaipėdos valstybinės, Šiaulių valstybinės, Vilniaus, Panevėžio ir Utenos kolegijų studentai. Tyrimo tikslas yra ištirti užslėptos korupcijos apraiškas aukštojo mokslo sistemoje ir jos prevencijos galimybes. Korupcija aukštojo mokslo įstaigoje yra suprantama kaip administracijos darbuotojų, dėstytojų ir/ar studentų neteisėti ir aukštosios mokyklos studijas reglamentuojančių dokumentų neatitinkantys veiksmai, siekiant asmeninės materialinės ir nematerialinės naudos. Apibendrinti rezultatai bus naudojami „Užslėptos korupcijos apraiškos aukštojo mokslo sistemoje ir jos prevencija“ tyrimo medžiagoje. Anketa anonimiška, vardo ir pavardės nurodyti nereikia. Anketo užpildymas užtruks apie 10 minučių. Maloniai Jūsų prašome dalyvauti šiame tyrime, nes Jūsų išsakyta nuomonė padės geriau suprasti užslėptos korupcijos apraiškas.

Atsakydami į anketoje pateiktus klausimus apibraukite Jums labiausiai tinkančio atsakymo varianto eilės numerį, o (ir) reikiamose vietose atsakymus įrašykite.

1. Pateikite savo sutikimą (nesutikimą) su teiginiais, apibūdinančiais korupcijos reiškinių aukštajame moksle?

Eil. Nr.	Teiginys	Visiškai sutinku	Sutinku	Nei sutinku, nei nesutinku	Nesutinku	Visiškai nesutinku
1.	Korupcija mažina aukštojo mokslo kokybę					
2.	Korupcija užkerta galimybes gabiems žmonėms aukštojoje mokykloje					
3.	Korupcija iškreipia sąžiningą konkurenciją pradedant dirbti darbo rinkoje					
4.	Korupcija yra galimybė išspręsti problemas greitai					

2. Kaip vertinate korupciją, kaip socialinį reiškinių iš asmeninės perspektyvos?

1. Neigiamai, turi būti užkirstas kelias bet kokios korupcijos formai;
2. Teigiamai, kartais tai gali būti naudinga dėl asmeninių priežasčių;
3. Neutraliai, mano gyvenimui tai įtakos nedaro;
4. Neturiu nuomonės.

3. Kaip bendrai vertinate korupcijos pasireiškimą visoje aukštojo mokslo sistemoje?

1. Aukštosios mokyklos yra vienos iš labiausiai korumpuotų įstaigų valstybėje;
2. Korupcijos lygis aukštosiose mokyklose ne didesnis nei kitose įstaigose;
3. Korupcijos atvejai aukštosiose mokyklose yra itin reti;
4. Neturiu nuomonės.

4. Ar Jums teko susidurti su korupcija aukštojo mokslo įstaigoje, kurioje Jūs dirbate?

1. Taip, asmeniškai teko susidurti su korupcija kelis kartus;
2. Taip, asmeniškai teko susidurti su korupcija vieną kartą;
3. Pažįstu asmenį, kuriam teko susidurti su korupcija aukštojoje mokykloje, kurioje dirbu;
4. Ne, neteko susidurti.

5. Dešimties balų skalėje įvertinkite studijų skaidrumą Jūsų aukštojoje mokykloje (10 – korupcijos visiškai nėra; 1 – korupcija yra labai paplitusi). Pasirinktą balą apibraukite

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

6. Su kokiomis korupcinėmis veiklomis savo aukštojoje mokykloje esate susidūrę?

Eil. Nr.	Korupcinės veiklos	Taip	Ne
1.	Duomenų klastojimu studentų priėmimo		
2.	Kyšininkavimu / papirkinėjimu studijų metu		
3.	Protekcionalizmu (tam tikrų asmenų globa, saugojimas, lengvatų suteikimas, iškreipiantis sąžiningą konkurenciją)		
4.	Piktnaudžiavimu dėstytojo padėtimi (prieš studentą)		
5.	Piktnaudžiavimu administracijos padėtimi (prieš studentą)		
6.	Piktnaudžiavimu administracijos padėtimi (prieš dėstytoją)		
7.	Rezultatų klastojimu / neteisingu interpretavimu		

8.	Diplomų pardavinėjimu		
9.	Egzaminų rezultatų pirkimu / klastojimu		
10.	Egzaminų rezultatų pardavinėjimu		
11.	Privalomomis mokamomis konsultacijomis		
12.	Privalomu mokymosi medžiagos priemonių įsigijimu iš dėstytojo		
13.	Į darbą priimami giminės, draugai, kiti parankūs asmenys		
14.	Piktnaudžiaujama skirstant darbo krūvį		
15.	Neteisingai skirstomos kanceliarinės ir kitos darbui reikalingos priemonės		
16.	Savinamos mokslinės / darbinės idėjos		
17.	Savinami darbo rezultatai		
18.	Darbo / moksliniai rezultatai yra autorių pasidalinami su naudingais asmenimis (įtraukiant į bendraautorių, darbo grupės sąrašą)		
19.	Klastojami tyrimų / darbo rezultatai		

7. Su kokiais kitais korupcijos pasireiškimais esate susidūrę ?

.....

8. Ar Jūs esate davęs(-usi) kyšį savo aukštojoje mokykloje?

1. Taip, kartą teko duoti kyšį;
2. Taip, teko duoti kyšį kelis kartus;
3. Ne, bet yra tekę apie tai galvoti;
4. Ne, bet yra buvę siūlymų tai padaryti;
5. Ne, ir neketinu to daryti.

9. Ar kažkas, ką Jūs pažįstate, yra davęs kyšį savo aukštojoje mokykloje?

1. Taip, žinau asmenį, kuris yra davęs kyšį;
2. Ne, bet esu girdėjęs apie tokį atvejį;
3. Ne, negirdėjau apie žmones, kurie būtų davę kyšį.

10. Ar Jūs esate priėmęs(-usi) kyšį savo aukštojoje mokykloje?

1. Taip, kartą teko priimti kyšį;
2. Taip, ėmiau kyšius kelis kartus;
3. Ne, bet esu apie tai galvojęs (-usi);
4. Ne, bet yra buvę siūlymų priimti;
5. Ne, ir neketinu to daryti.

11. Ar Jūsų aukštosios mokyklos bendradarbiai ima kyšius?

1. Taip, žinau administracijos darbuotojus, kurie ima kyšius;
2. Taip, žinau dėstytojus, kurie ima kyšius;
3. Ne, nesu girdėjęs apie kyšius imančius asmenis aukštojoje mokykloje.

12. Priskirkite žemiau išvardintus dalykus kyšiui arba padėkai:

Eil. Nr.		Kyšis	Padėka
1.	Pinigai		
2.	Dovanų čekiai		
3.	Gėlės		
4.	Saldainiai		
5.	Knygos		
6.	Paslaugos		
7.	Kita		

13. Kada vyksta korupcinės veiklos (galima žymėti kelis atsakymus)?

1. Stojimo į aukštąją mokyklą metu;
2. Paskaitų ir konsultacijų metu;
3. Egzaminų metu;
4. Praktikų / praktikų gynimo metu;
5. Baigiamojo darbo rengimo metu;
6. Priėmimo į darbą metu;
7. Pedagoginio personalo atestavimo metu;
8. Krūvio skirstymo metu;
9. Kvalifikacijos kėlimo lėšų skirstymo metu;
10. Niekada.

14. Kaip manote, kuri pusė korupciją inicijuoja dažniau?

1. Administracijos darbuotojai;
2. Dėstytojai;
3. Studentai;
4. Visos pusės inicijuoja vienodai dažnai;
5. Korupcijos aukštojoje mokykloje nėra.

15. Kokios, Jūsų manymu, yra pagrindinės priežastys studentui atlikti korupcinio pobūdžio veiksmus (galima žymėti kelis atsakymus)?

1. Siekis gauti vietą studijų programoje, į kurią įstoti sudėtinga;
2. Siekis gauti valstybės finansuojamą vietą;
3. Bandytas gauti gerą praktikos vietą;
4. Siekis gauti aukštesnį įvertinimą;
5. Tingėjimas mokytis;
6. Įtakingos pažintys ir siekis išlaikyti gerus santykius;
7. Aiškių atskiro dalyko rezultatų vertinimo nebuvimas;
8. Studentai nesiima korupcinio pobūdžio veiksmų;
9. Kita.....

16. Kokios, Jūsų manymu, yra pagrindinės priežastys dėstytojams ir administracijai atlikti korupcinio pobūdžio veiksmus (galima žymėti kelis atsakymus)?

1. Aukštojoje mokykloje susiklosčiusios tradicijos;
2. Prasta personalo finansinė padėtis;
3. Atskirų darbuotojų godumas;
4. Garbės troškimas;
5. Įtakingos pažintys ir siekis išlaikyti gerus santykius;
6. Konkurencija tarp dėstytojų;
7. Neskaidri visos aukštosios mokyklos studijų aplinka;
8. Dėstytojai nesiima korupcinio pobūdžio veiksmų;
9. Kita.....

17. Įvertinkite žemiau pateiktų priemonių veiksmingumą kovojant su korupcija aukštojo mokslo įstaigoje:

Eil. Nr.	Priemonė	Labai veiksminga	Veiksminga	Iš dalies veiksminga	Neveiksminga
1.	Dokumentų (tvarkų, taisyklių, nuostatų) sukūrimas ir viešinimas įvairiomis priemonėmis (įstaigos internetiniame puslapyje, moodle sistemoje, skelbimų lentose ir kt.)				
2.	Atsiskaitymų (kontrolinių, egzaminų ir pan.) vykdymas stebint nepriklausomiems stebėtojams / vaizdo kameroms				
3.	Studentų švietimas nesąžiningo akademinio elgesio klausimais				
4.	Akademinio personalo švietimas nesąžiningo akademinio elgesio klausimais				
5.	Administracinio personalo švietimas akademinės korupcijos klausimais				
6.	Anoniminių pranešimų akademinės korupcijos atveju fiksavimo priemonė (pašto dėžutė, internetinis adresas, kt.)				
7.	Akademinės korupcijos atveju viešinimas				
8.	Bausmės / pasėkmių neišvengiamumas akademinės korupcijos atveju				

18. Įvardinkite Jūsų aukštosios mokyklos dokumentus, kuriuose yra rašoma apie akademinį elgesį, skaidrias studijas ir / ar korupcijos prevenciją:

.....

19. Jūsų lytis?

1. Vyras;
2. Moteris.

20. Jūsų pedagoginio darbo stažas?

.....m.

21. Kolegija, kurioje Jūs dirbate?

1. Klaipėdos valstybinė kolegija;
2. Šiaulių valstybinė kolegija;
3. Vilniaus kolegija;
4. Panevėžio kolegija;
5. Utenos kolegija.

Dėkojame už atsakymus.